

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse määruste muutmise seoses Eesti Vabariigi haridusseaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse (õppimiskohustuse kehtestamisega)“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruste muudatuse eesmärk on toetada õppimiskohustuse rakendumist nii põhikoolis, gümnaasiumis kui ka kutseõppeasutustes, sh muutes kutsekeskhariduse põhihariduse omandanud noortele atraktiivseks ja konkurentsivõimeliseks haridustee jätkamise valikuks gümnaasiumis pakutava üldkeskhariduse kõrval. Õppimiskohustuse eelnõu võeti Riigikogus vastu 4. detsembril 2024. a ning sellega kehtestati õppimiskohustus kuni õpilase 18. eluaastani. Seaduse eelnõu jõustub 1. september 2025. a.

Õppimiskohustuse kehtestamine ja käesolev määruse eelnõu toetab ka riigi pikaajalist strateegilist vaadet ning Vabariigi Valitsuse tegevuseesmärke. Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035¹ sihiks on mh saavutada aastaks 2035 olukord, kus 90% 20–24-aastastel on vähemalt keskharidus.² Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga aastateks 2023 – 2027³ on mh võetud ülesanne – tõstame kohustusliku kooliea 18. eluaastani, põhikoolijärgse hariduse või kutse omandamiseni; muudame kutsehariduse atraktiivsemaks, kutsekoolides õppijad saavad lisaks kutse omandamisele konkurentsivõimelise keskhariduse (4-aastane õpe).

Kehtivad üldhariduse riiklikud õppekavad koostati aastatel 2008–2010: põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava (edaspidi PLRÕK) võeti vastu detsembris 2010. a ning põhikooli riiklik õppekava (edaspidi PRÕK) ja gümnaasiumi riiklik õppekava (edaspidi GRÕK) võeti vastu jaanuaris 2011. a. Suuremahuline muudatus õpitulemustes ja õppesisus tehti põhikooli ja gümnaasiumi riiklikes õppekavades aastal 2014, õppekavad ajakohastati aastal 2023. Kehtiv kutseharidusstandard (edaspidi ka KutHS) võeti vastu augustis 2013. a.

Peamised muudatused haridusstandardites:

Õppimiskohustuse rakendamiseks ja õppe paindlikumaks muutmiseks täpsustatakse riiklikes õppekavades (PRÕK, PLRÕK, GRÕK) mitteformaalõppe ja teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise aluseid. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi PGS) § 17 lõike 4 alusel peavad koolid arvestama õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses õpitava osana, kui õpilane saavutab sellega kooli või individuaalse õppekava õpitulemused. Riiklikes õppekavades kirjeldatakse selliste õpingute arvestamise eesmärki ja hindamist ning täpsustatakse, et vastava korra kirjeldab kool õppekava üldosas. Õpilastele õppimiskohustuse täitmiseks ja eluvalikute tegemiseks vajaliku toe ja karjäärinõu tagamiseks täpsustatakse nõudeid kooli karjääriteenustele. Kõigis õppekavades täpsustatakse nõudeid valdkonna- ja ainekavadele, et tagada kooli õppekava ja selle alusel toimuva õppetöö terviklikkus.

¹ Haridusvaldkonna arengukava 2021 – 2035, <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid#haridusvaldkonna-are>

² Arengukavas tuuakse välja, et kehtivad, kitsalt tööturu vajadustele orienteeritud kutsekeskhariduse õppekavad ei toeta piisavalt õpilaste üld- ja tulevikupädevuste arengut ja ei ole põhikooli lõpetajatele atraktiivsed. Üld- ja kutsehariduse lähendamise vajadusele sealhulgas üldhariduslike päevuste ja tööelu üldoskuste arendamise vajadusele viitab ka Cedefop oma väljaandes kutsehariduse erinevate arengustsenaariumite kirjeldamisel (Vocational education and training in Europe, 1995- 2035 https://www.cedefop.europa.eu/files/3083_en.pdf).

³ Vabariigi valitsuse tegevusprogramm aastateks 2023 – 2027 https://valitsus.ee/sites/default/files/documents/2023-05/VVTP%202023-2027_26.pdf

Põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas muudetakse toimetulekuõppe ja hooldusõppe õpilaste nominaalset õppeaega ning lisaõppe eesmärki. Lisaõppe sihtrühmast jäävad välja hooldusõppe õpilased, kuna nende nominaalset õppeaega pikendatakse 12-le aastale. Et toetada lihtsustatud riikliku õppekava õpilaste üleminekut eestikeelsele õppele, muudetakse rõhuasetusi ning arenguperioodide põhiseid ainealaseid õppetegevuse rõhuasetusi eesti keel teise keelena ja vene keel/muu keel ainekavades.

Põhikooli riiklikus õppekavas täpsustatakse põhikooli lõpueksamite tingimusi. Võimaldatakse õpilastele, kelle kodukeel ei ole eesti keel, kuid kes õpivad eesti keele ainekava alusel, sooritada ka eesti keel teise keelena lõpueksam. Samuti võimaldatakse (eel-)kutseõppe paremaks lõimimiseks üldharidusega õpilastel sooritada põhikooli valikeksamina erialane lõpueksam või kutseksam. Tehnoloogia ainevaldkonnakavas täpsustatakse, et õpilastele tagatakse võimalus omandada tehnoloogiavaldkonna teadmised, oskused ja pädevused kõigis ainevaldkonna õppeainetes võrdses mahus. Matemaatika ainevaldkonnakavas täpsustatakse hindamist ja terminoloogiat.

Gümnaasiumi riiklikus õppekavas viiakse sisse ühtne alus gümnaasiumiastmes ainepunktide arvestamiseks, et lihtsustada liikumist haridusasutuste (üld- ja kutseharidus) ja haridusliikide (formaal- ja mitteformaalõpe) vahel. Täpsustatakse, millised koolid võivad koostada õppekavad arvestamata õppekava nõudeid valikkursuste mahtudele ning täpsustatakse terminoloogiat matemaatika ainevaldkonnakavas.

Kutseharidusstandardis täpsustatakse kutsehariduse õppekavale ja selle moodulitele esitatavaid nõudeid. Kutsekeskharidusõppele seatavate nõuete kohta luuakse uus peatükk. Kutsekeskhariduseõpe on ainuke õppija haridustaset tõstev kutseõppe liik, kus õpib 43% kõigist õppijatest kutsehariduses. Kutsekeskharidusõppe maht tõuseb 240 arvestuspunkti (edaspidi EKAP). Kõrghariduse tasemel õpingute jätkamiseks või tööturule siirdumiseks piisava ettevalmistuse saamiseks suurendatakse kohustuslike üldharidusõpingute mahtu, mille tulemusel tõuseb õppekava nominaalkestvus 4 aastani. Edaspidi on kohustuslik üldharidusõpingute maht kutsekeskhariduse tasemel 80 EKAPit senise 30 EKAPi asemel, mis on võrreldav gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud mittestatsionaarse üldharidusõppe mahuga. Muudatustega täpsustatakse ka valikõpingute valiku võimalusi ja tingimusi kutsekeskharidusõppes. Edaspidi on võimalik pakkuda kutsekeskharidusõppes valikõpinguid ka piirkonna tööandjate vajadustest lähtudes, samuti täiendavat üldharidus- ja kutseõpet, kuid valikõpingute moodulid võivad olla seotud ka rakenduskõrgharidus- ja huviharidusõppega. Muudetakse ka kutsekeskhariduse lõpetamise nõudeid, sh põhi- ja üldharidusõpingute käigus omandatavate kompetentside tõendamise ja hindamishõudeid. Lisaks korrigeeritakse õppemahu minimaalset määra teise kuni neljanda taseme kutseõppe esmaõppes ning neljanda ja viienda taseme kutseõppe jätkuõppes, et eristada selgemalt tasemeõpet ja täienduskoolitust. Muudatus on vajalik tasemeõppe eesmärkide paremaks saavutamiseks, et õppekavad pakuks vajalikke tervikuskusi ning tasemeõpe ja täienduskoolitus nii mahult kui sisult ei kattuks.

Eelnõu ja seletuskirja §-d 1-3 valmistasid ette Haridus- ja Teadusministeeriumi üldhariduspoliitika osakonna üldhariduse õppekava valdkonna peaekspert Marika Peekmann (tel 735 4051; marika.peekmann@hm.ee), peaekspert Kristiina Paist (tel 735 0242; kristiina.paist@hm.ee), peaekspert Hele Liiv-Tellmann (tel 735 0674; hele.liiv-tellmann@hm.ee), peaekspert Helle Hallik (tel 735 4085; helle.hallik@hm.ee), peaekspert Kertu Tort (tel 735 4067, kertu.tort@hm.ee), nõunik Valdek Rohtma (tel 735 1365; valdek.rohtma@hm.ee), Mari Tikerpuu (teenistusest lahkunud üldhariduse õppekava ja -vara valdkonna keskhariduse arendusjuht), Marge Varma (teenistusest lahkunud üldhariduse

õppekava ja -vara valdkonna nõunik) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Merilin Vipper (tel 735 1445; merilin.vipper@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja § 4 koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna kutsehariduse valdkonna nõunikud Aulika Riisenberg (735 0651, aulika.riisenberg@hm.ee) ja Rita Kask-Klesmann (tel 735 0226, rita.kask-klesmann@hm.ee), kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna juhataja Triin Laasi-Õige (triin.laasi-oige@hm.ee) ja õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Marili Lehtmets (tel 735 0289, marili.lehtmets@hm.ee). Eelnõu koostamisele panustasid ka kutsehariduse valdkonna nõunik Ingrid Jaggo, kutsehariduse valdkonna peaekspert Marelle Möll, Meeli Murasov (teenistusest lahkunud analüüsi valdkonna analüütik) ja finantsvaldkonna peaekspert Pille Tarto.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest paragrahvist, millest esimesed neli käsitlevad muudatusi riiklikes haridusstandardites järgmiselt:

§ 1. Vabariigi Valitsuse 16. detsembri 2010. a määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ muutmise;

§ 2. Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ muutmise;

§ 3. Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava“ muutmise;

§ 4. Vabariigi Valitsuse 26. augusti 2013. a määruse nr 130 „Kutseharidusstandard“ muutmise. Viies paragrahv sätestab määruse jõustumise.

Eelnõu §- ga 1 muudetakse Vabariigi Valitsuse 16. detsembri 2010. a määrust nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“.

Punktiga 1 muudetakse paragrahvi 2 lõike 2 sõnastust järgmiselt: „Lihtsustatud õppeõpilane teeb loovtöö III kooliastmes. Toimetulekuõppe õpilane teeb loovtöö 8., 9. või 10. õppeaastal. Kui kooli õppenõukogu otsustab, et õpilane ei ole loovtöö koostamiseks võimeline, peab õpilase individuaalses õppekavas loovtöö koostamise asendama mõne muu jõukohase õppeülesandega, mis taotleb üldjoontes samu õpieesmärke. Loovtööd hinnatakse mitmeeristavalt ning selle tegemine ei ole põhikooli lõpetamise tingimuseks. Hooldusõppe õpilane loovtööd ei tee.“.

Kehtiv määrus sätestab „*Lihtsustatud õppe või toimetulekuõppe õpilane teeb loovtöö juhul, kui kooli õppenõukogu on otsustanud, et loovtöö tegemine on võimalik. Hooldusõppe õpilased loovtööd ei tee.*“ Tegelikult teevad loovtööd kõik lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilased. Erandina võib kooli õppenõukogu otsustada õpilase puhul, kelle jaoks loovtöö tegemine ei ole jõukohane, selle asendamise mõne muu õppeülesandega, mis taotleb üldjoontes samu õpieesmärke. Loovtöö numbriline hindamine ei ole lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilaste puhul asjakohane, kuivõrd õpilaste võimekused loovtööd sooritada on väga erinevad. Samuti ei saa loovtöö sooritamine olla põhikooli lõpetamise tingimuseks, kuivõrd selle tegemise saab vajadusel asendada mõne muu, mitmeeristavalt hinnatava õppeülesandega.

Punktiga 2 täiendatakse paragrahvi 2 lõigetega 3 ja 4. Lõige 3 järgmises sõnastuses: „Kool arvestab lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilase puhul seadusliku esindaja taotluse alusel õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses, õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud

õpitulemusi. Käesoleva määruse § 1 lõikes 22 sätestatud juhul esitab taotluse põhihariduseta koolikohustusliku ea ületanud isik. Hooldusõppe õpilasele mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamine ei kohaldu.“.

Kehtiva määruse lisas 1 punkti 3.2 alapunkti 13 sõnastuse kohaselt on võimalik lihtsustatud õppe õpilase puhul väljaspool kooli omandatud õpet ja tegevust arvestada kooli õppekava osana, kuid selle võimaluse rakendamine on olnud kooliti väga erinev ning harvaesinev. Ka ei ole senini riigi tasandil eksisteerinud ühtset arusaama, kuidas võrdsustada koolivälist õppimist või tegevust kooli- või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemuste saavutamiseks. Kehtiva määruse lisa 2, mis käsitleb toimetulekuõppe õpilaste õppekorraldust, väljaspool kooli omandatud õpet ja tegevust, sealhulgas õpinguid mõnes teises üldhariduskoolis, kooli toimetulekuõppe osana ei sätesta. Samas on ka toimetulekuõppe õpilaste puhul väga oluline mitteformaalõppes, nt kutseõppes või huvihariduses, osalemist arvestada toimetulekuõppes õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.

Hooldusõppe õpilasele mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamine ei kohaldu, kuivõrd sellel õppetasel õpivad raske või sügava intellektipuudega, pervasiivse ja/või spetsiifilise segatüüpi arenguhäirega õpilased. Hooldusõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilaste arengut, kujundada oskusi, vilumusi ja ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisharjumusi, mis on vajalikud igapäevaseks toimetulekuks erinevates inimrühmades ja kogukondades. Üldjuhul hooldusõppe õpilased tingituna spetsiifilistest hariduslikest ja arengulistest eripäradest mitteformaalõppes ei osale.

Regulatsiooni muutmise eesmärk on pakkuda kõigile õpilastele soovi korral võimalust asendada kooli või individuaalse õppekava õpitulemused mitteformaalõppes või teistes haridusasutustes (sealhulgas üldharidus-, kutse- või täiendusõppeasutuses) omandatud õpitulemustega, et tagada igale õpilasele võrdsed võimalused väljaspool kooli omandatu arvestamiseks õppekava läbimisel ning lihtsustada seega õpilaste liikumist erinevate haridusasutuste ja -liikide vahel. Muutub ka otsustustasand – kui eelnevalt oli vaja kokkulepet vanema ja direktori (või tema volitatud isiku) vahel, siis õpitulemuste arvestamise otsustus jääb määruse muudatusega õpetaja tasandile. Seni kehtinud lisa 1 punkti 3.2 alapunkti 13 sõnastus muutub kehtetuks ning nii lihtsustatud õppe kui toimetulekuõppe õpilaste mitteformaalõppe regulatsioon tuuakse määruse üldosasse.

Lisaks eelnevale täiendatakse paragrahvi 2 lõikega 4 järgmises sõnastuses: „Kool korraldab õpilasele süsteemse ja kvaliteetse karjääriõppe, -info ja -nõustamise (edaspidi *karjääriteenused*) kättesaadavuse, sealhulgas korraldades koolisest meeskonnatööd karjääriteenuste lõimimiseks õppetöösse ning karjääriõppe kavandamiseks ja elluviimiseks, koostööd väliste partneritega, kogudes ja analüüsides sisemiste ja väliste osapoolte tagasisidet karjääriteenuste arendamiseks.“.

Kehtiva määruse üldosa ega ka määruse lisad karjääriõppe, -info ja -nõustamise (karjääriteenuste) korraldamist ei sätesta. Samas on just haridusliku erivajadusega õpilase puhul, kes iseseivalt ei pruugi olla võimeline otsustama oma tulevaste õpi- ja karjäärivalikute üle, oluline osutada individuaalset tuge nii karjääriõppe raames õpilase kompetentside arendamisel kui ka võimetekohase karjääriinfo ja -nõustamise pakkumisel. Väga oluline on tõsta haridusliku erivajadusega noore teadlikkust töömaailmast ja just talle sobivatest haridusvõimalustest. Ühiskondlikult on oluline tagada haridusliku erivajadusega noorele

võimalused õpinguid jätkata järgmisel haridustasemel eesmärgiga leida tulevikus jõukohane ja huvipakkuv töö.

Mitmesuguseid ühiskondlikke muutuseid arvestades on oluline, et karjääriteenused oleksid korraldatud süsteemselt ja võimalikult kättesaadavad kõikidele õpilastele. Pisa 2022 uuringu⁴ tulemused viitavad, et üha olulisemalt mõjutab õpilaste õpitulemuste saavutamist sotsiaalmajanduslik taust, läheneme OECD keskmisele (Eesti 13,4%; OECD 15,5%). Samuti viitab uuring noorte sageli liiga kõrgetele ootustele hariduse omandamise ja tulevase ameti suhtes ning karjäärinõustamise piiratud kättesaadavusele. Kvaliteedi tagamiseks on oluline, et koolis pakutavad karjääriteenused oleksid kõigile osapooltele, sh haridusliku erivajadusega õpilastele, üheselt mõistetavalt kirjeldatud. Arvestades, et kooli poolt pakutavate karjääriteenuste eesmärgiks on eelkõige toetada õpilaste karjäärikujundamise oskuste arengut ning sujuvat liikumist ühelt haridustasemelt teisele või tööellu, on teenuse järjepidev seiramine kvaliteedi tõstmiseks samuti väga oluline.

Muudatusega ühtlustatakse põhikooli riikliku ja põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava raames pakutava karjääriteenuste korraldus, arvestades sealjuures põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava erinevatel õppetasetel õppivate õpilaste hariduslike eripäradega.

Punktiga 3 muudetakse paragrahvi 4 lõike 2 sõnastust järgmiselt: „Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, kes õpib keelekümblusklassis või kes õpib eesti keelt teise keelena, võib eesti keele eksami asemel sooritada eesti keel teise keelena koolieksami.“.

Seni kehtinud sõnastusest „*Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel või kes asus eesti õppekeelega koolis või klassis õppima viimase kuue õppeaasta jooksul, võib eesti keele eksami asemel sooritada eesti keele kui teise keele koolieksami.*“ on eemaldatud ajaline määratlus eesti õppekeelega koolis õppimise kohta, sest alates 1. septembrist 2024 on kõik munitsipaal- ja riigi põhikoolid eesti õppekeelega. Õpilane, kelle emakeel ei ole eesti keel või õpilane, kes õpib eesti keelt teise keelena (sh erandina PGS § 21 lg 6), omab õigust sooritada lõpueksam eesti keel teise keelena.

Punktiga 4 muudetakse paragrahvi 4 lõike 6 sõnastust järgmiselt: „Toimetulekuõppe õpilaste nominaalne õppeaeg põhikoolis on 11 aastat ning hooldusõppe õpilaste nominaalne õppeaeg põhikoolis on 12 aastat.“.

Seni kehtinud sõnastus „*Toimetuleku- ja hooldusõppe õpilastele võib kooli ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat*“ asendatakse uue sõnastusega, mille kohaselt kehtestatakse toimetulekuõppe puhul 11-aastane ning hooldusõppe puhul 12-aastane nominaalne õppeaeg põhihariduse omandamisel.

Toimetuleku- ja hooldusõppe õpilase seisukohast on võimalikult pikaajaline haridussüsteemis viibimine äärmiselt oluline. Tingituna intellektipuudega laste psüühiliste protsesside eripärast ja võimalikest kaasuvatest puuetest, on nende jaoks ümbritsevast keskkonnast kogemuste saamine ning uute oskuste ja teadmiste omandamine, st õppimine ja õpetamine tunduvalt aeglasem kui tavaarenguga laste puhul. Kehtiv määrus võimaldab küll pikendada toimetuleku- ja hooldusõppe õpilase nominaalset õppeaega kahe aasta võrra, kuid otseselt kohustuslik see ei ole. Seetõttu on pikendatud nominaalse õppe pakkumine kooliti jätkuvalt väga erinev. Selline

---

⁴ https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Pisa_tulemused_2022_.pdf

ebakindlus ei toeta ka õppetöö planeerimist (õppemahu jaotamine) õppeaastate lõikes, kuna puudub teadmine, kas õpilane on koolis 9 või 11 aastat. Toimetulekuõppe õpilaste puhul on põhikoolijärgne õpingute jätkamine alati seotud riskidega: perekond ei leia haridusliku erivajadusega noorele (kodulähedast) sobivat kooli ja jõukohast õppekava või kui ka kool ja õppekava leitakse, ei pruugi toe osutamine haridusliku erivajadusega noorele olla uues õppeasutuses piisav, harjumuspärane vmt. 2022. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt läbiviidud uuringu „Hariduslike erivajadusega õpilaste üleminekute toetamine sujuvaks liikumiseks haridustasemetel ja -liikide vahel ning tööturule“ (edaspidi *uuringu*) kohaselt ei ole hooldusõppe õpilastel reeglina väljavaateid õpingute jätkamiseks ega ka tööturule siirdumiseks ning üldjuhul liiguvad õpilased peale põhihariduse omandamist otse sotsiaalteenustele. Hooldusõppe õpilaste puhul on 12-aastase nominaalse õppeaja kehtestamine võimalus õpitud oskusi lihvida ja säilitada vähemalt kuni põhihariduse omandamise lõpuni.

Nominaalse õppeaja kehtestamine toimetulekuõppe õpilastele 11 aastani ning hooldusõppe õpilastele 12 aastani on muuhulgas garantiiks lapse õppimiskohustuse täitmisel 18-aastaseks saamiseni.

Punktiga 5 muudetakse paragrahvi 4 lõike 7 sõnastust järgmiselt: „Põhikooli lõpetanud lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilastele võimaldab kool lisaõpet vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-le 50.“.

Seni kehtinud sõnastusest „*Põhikooli lõpetanud lihtsustatud, toimetuleku- ja hooldusõppe õpilastele võib kool pakkuda kooli pidaja otsusel lisaõpet ühe õppeaasta võrra, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 50 sätestatud nõuetest.*“ on lisaõppe sihtrühmana välja jäetud hooldusõppe õpilased, kuna hooldusõppe õpilaste nominaalset õppeaega põhihariduses pikendatakse 12 aastani. Tekstist on välja jäetud ka sõnastus „*võib kool pakkuda kooli pidaja otsusel lisaõpet*“. See lauseosa on asendatud sõnastusega „lisaõpet võimaldatakse“. Muudatuse eesmärgiks on rõhuasetus, mille tulemusel ei ole lisaõpet erand, vaid loomulik jätk ja osa üldharidussüsteemis (ja oma kooli juures) õpingute jätkamiseks ja õppimiskohustuse täitmiseks neile õpilastele, kes seda oma hariduslikest erivajadustest tingituna vajavad.

Punktiga 6 muudetakse paragrahvi 5 lõike 3 sõnastust järgmiselt: „Kooli õppekavas esitatakse:

- 1) üldosa, milles kirjeldatakse lisaks põhikooli riikliku õppekava § 24 lõikes 6 sätestatule loovtöö temaatika valik, juhendamise, töö koostamise ja hindamise põhimõtted; õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise alused; karjääriteenuste korraldamise põhimõtted lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilasele;
- 2) lihtsustatud õppe ning toimetulekuõppe õppekorralduse üldalused ja õppeainete ainekavad;
- 3) hooldusõppe õppekorralduse üldalused ja tegevusvaldkondade kavad.“.

Seni kehtinud sõnastus „*Kooli õppekavas esitatakse: 1) lihtsustatud õppe ning toimetulekuõppe puhul üldosa ning õppekorralduse üldalused ja õppeainete ainekavad; 2) hooldusõppe puhul üldosa ning õppekorralduse üldalused ja tegevusvaldkondade kavad*“ ei ole olnud piisavalt informatiivne koolide jaoks õppekava üldosa ning ainekavade ning tegevusvaldkondade kavade koostamiseks. Seetõttu on sageli koolide õppekavad ebaühtlase ülesehituse, struktuuri ning puuduliku sisuga. Põhikooli riiklikus õppekavas tehtavate muudatustega seoses on konkretiseeritud mitteformaalõppe ja karjääriteenuste pakkumise ja seiramise osa, samuti on täpsustatud lihtsustatud õppe ning toimetulekuõppe loovtöö koostamise regulatsiooni.

Punktiga 8 tunnistatakse paragrahvi 5 lõige 5 kehtetuks.

Lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilaste poolt loovtöö tegemise põhimõtted sätestatakse muudetava määruse § 5 lõikes 3 koos mitteformaalõppe arvestamise ning karjääriõppe korraldamise põhimõtete kirjeldamisega kooli õppekava üldosas.

Punktiga 8 muudetakse paragrahvi 5 lõike 7 punktide 1 ja 2 sõnastusi. Punkt 1 sõnastatakse järgmiselt: „lihtsustatud õppe üldpädevuste arengu toetamise, läbivate teemade käsitlemise ning õppeainete lõimingu rakendamise viisid õppeaineti, õppeainete õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa, õppeainete õpitulemused kooliastmeti ja klassiti, õppesisu klassiti.“.

Senine sõnastus „*lihtsustatud õppe õppeainete õpitulemused ja õppesisu klassiti*“ on liiga pealiskaudne ning ei kajasta tegelikku sisu, mis koolide ainekavades kirjeldatud peab olema. Muudatusega täpsustatakse ainekavade ülesehitust, mis lähtub põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe ainekavade ülesehitusest, lõimides ainekavadesse kooli õppekava üldosas kirjeldatud kooli ja paikkonna eripärast tulenev teave. Muudatuse tulemusel ühtlustakse määruse üldosa § 5 lõike 7 punkti 1 ning määruse lisa 1 punkti 1.2 alapunkti 6 sõnastused.

Samuti muudetakse paragrahvi 5 lõike 7 punkti 2 sõnastust järgmiselt: „toimetulekuõppe üldpädevuste arengu toetamise, läbivate teemade käsitlemise ning õppeainete lõimingu rakendamise viisid õppeaineti, õppeainete rõhuasetused arengutasemete kaupa, õppeainete õpitulemused ja õppesisu arengutasemete kaupa.“.

Senine sõnastus „toimetulekuõppe õppeainete õpitulemused ja õppesisu arengutasemete kaupa,“ on liiga pealiskaudne ning ei kajasta tegelikku sisu, mis koolide ainekavades kirjeldatud peab olema. Muudatusega täpsustatakse ainekavade ülesehitust, mis lähtub põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe ainekavade ülesehitusest, lõimides ainekavadesse kooli õppekava üldosas kirjeldatud kooli ja paikkonna eripärast tulenev teave.

Punktiga 9 kehtestatakse määruse lisa 1 „Lihtsustatud õpe“ uues sõnastuses.

Punkti 3.2. alapunktis 4 täiendatakse õppeaine nimetust „Eesti keel“ järgmiselt: „Eesti keel/Eesti keel teise keelena“.

Eestikeelsele õppele üleminekuga seoses ühtlustub lihtsustatud õppe tunnijaotusplaan nii eesti kui muu kodukeelega õpilastele. Erinevus seisneb selles, et eesti emakeelega lapsed õpivad ainet „Eesti keel“ ning muu kodukeelega lapsed õpivad ainet „Eesti keel teise keelena“.

Eesti keelest erineva õppekeelega õpilaste tunnijaotusplaanis muudetakse õppeaine „Vene keel/muu õppekeel“ tunniarvust vastavalt 1. klassis 7-lt tunnil 6-le tunnile ning 2. klassis 9-lt tunnil 8-le tunnile ja õppeaines „Eesti keel teise keelena“ kehtestatakse 1. ja 2. klassis tunnimahuks 1 tund nädalas. Muudatus toetab muukeelsete õpilaste eesti keele omandamist ning üleminekut eestikeelsele õppele.

Punktis 3.2. alapunktis 5 muudetakse teise lõigu sõnastust vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõikest 6 ja §-st 100¹⁵ tulenevalt õpib eesti keelest erineva õppekeelega õpilane A-võõrkeele asemel eesti keelt teise keelena, mille õppimist alustatakse 1. klassis. Lisaks keeletundidele on soovitatav õpetada eesti keelt lõimituna teiste õppeainetega. Kool koostab eesti keel teise keelena ainekava käesoleva lisa punkt 4.3 alusel

lähtudes õppijate keeletasemest ja tunnimahust. Eesti keelest erineva õppekeelega kool tagab eesti keele õppe korraldamise sellisel tasemel, mis võimaldab põhikooli lõpetajal jätkata järgmisel haridustasemel õpinguid eesti keeles.

Sõnastuse muudatus tuleneb eestikeelsele õppele üleminekust ning muu õppekeelega õpilaste tunnijaotusplaanis tehtud muudatustest.

Punktis 3.2. alapunktis 10 täiendatakse esimest lauset järgmiselt „Kooli omapära ja piirkondliku eripära arvestamiseks võib eesti keelest erineva õppekeelega klassis ja koolis valikainete õpetamiseks ning lõimitud aine- ja keeleõppe rakendamiseks kooli hoolekogu nõusolekul muuta tunnijaotusplaani, kuid töödõpetuse tundide arvu vähendamata.“ Lisatud on sõna „klassis“.

Punktis 3.2. alapunktis 12 muudetakse sõnastust järgmiselt: „III kooliastmes teevad lihtsusatud õppe õpilased loovtöö. Kooli õppekavas esitatakse õpilastele jõukohane loovtöö temaatika valik, juhendamise, töö koostamise ja hindamise põhimõtted. Juhul kui kooli õppenõukogu põhjendatud otsusel õpilane tema erivajadustest lähtuvalt loovtööd ei soorita, peab õpilase individuaalses õppekavas loovtöö koostamise asendama mõne muu jõukohase õppeülesandega, mis taotleb üldjoontes samu õpieesmärke. Kui õpilasele ei ole seni individuaalset õppekava koostatud, tuleb see koostada. Individuaalses õppekavas tuuakse välja loovtöö asendamise korraldus ning õppeülesanne, mille õpilane sooritab loovtöö asemel.“

Määruse üldosas muudetakse § 2 lõike 2 sõnastust, mis käsitleb loovtöö sooritamist lihtsusatud (ja toimetulekuõppe) õpilaste poolt. Määruse lisas 1 punktis 3.2 alapunktis 12 täpsustatakse lihtsusatud õppe õpilaste loovtöö sooritamise tingimusi ja korraldust.

Punkt 3.2. alapunkt 13 tunnistatakse kehtetuks.

Mitteformaalõppe põhimõtted sätestatakse lihtsusatud õppe ja toimetulekuõppe õpilastele määruse üldosas paragrahv 2 lõikes 3.

II Ainekavad, punkt 4.3 „Eesti keel teise keelena“ kehtestatakse uues sõnastuses.

Ainekava on viidud kooskõlla eestikeelsele haridusele ülemineku eesmärkidega - ajakohastatud on õppe- ja kasvatusesmärgid; lisatud on 1. ja 2. klassi õpitulemused ja õppetegevuse kirjeldus; muudetud on I, II ja III kooliastme ja 3.-9.klasside õpitulemused ning arenguperioodide õppetegevuse kirjeldused vastavalt 3.-5., 6.-7. ja 8.-9. klassini nii, et ainekava on loogiline tervik ning toetab muu emakeelega õpilaste eesti keele ja eesti keeles õppimist lihtsusatud õppe tasemel. Ajakohastatud ainekava õpitulemused on lõimitavad teiste lihtsusatud õppe ainekavade vastavate klasside ja kooliastmete õpitulemustega.

II Ainekavad, punkt 4.12 „Vene keel/muu emakeel“ kehtestatakse uues sõnastuses.

Ainekava on viidud kooskõlla eestikeelsele haridusele ülemineku eesmärkidega. Õpitulemusi on ajakohastatud.

Punktiga 12 muudetakse määruse lisa 2 „Toimetulekuõpe“ uues sõnastuses

Punkt 3. alapunkt 3.10 tunnistatakse kehtetuks.

Toimetulekuõppe õpilaste nominaalne õppeaeg sätestatakse määruse üldosas paragrahv 4 lõikes 6.

Punkt 3. alapunktis 2.12 täiendatakse rida „Klass“ järgmiselt: „Klass/Õppeaasta“. Lisatakse 10. ja 11. õppeaasta tunnimahud.

Toimetulekuõppe õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi. Samaealiste toimetulekuõppe tasemel õppivate õpilaste kogemused, võimed, oskused ja teadmised erinevad tingituna puude spetsiifikast, kaasuvatest diagnoosidest ja kasvu- ning õpikeskkonnast. Õpetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse iga konkreetse õpilase kogemustest, võimetest, oskustest ja teadmistest, mitte klassi numbrist. Klassid tähistavad toimetulekuõppes nõ koolitalvesid, st seda, mitmendat aastat õpilane koolis õpib.

10. ja 11. õppeaasta tunnimahud on samad, mis 8. ja 9. õppeaastagi puhul. Kehtiv määrus nende õppeaastate tunnimahtusid ei sisalda, kuivõrd nominaalse õppeaja pikendamine kahe õppeaasta võrra oli tinglik ning kooli ja koolipidaja otsus.

Punkti 3. täiendatakse alapunktiga 3.15 järgmises sõnastuses „3.15. 9., 10. või 11. õppeaastal teevad toimetulekuõppe õpilased loovtöö. Kooli õppekavas esitatakse õpilaste jõukohane loovtöö temaatika valik, juhendamise, töö koostamise ja hindamise põhimõtted. Juhul kui kooli õppenõukogu põhjendatud otsusel õpilane tema erivajadustest lähtuvalt loovtööd ei soorita, peab õpilase individuaalses õppekavas loovtöö koostamise asendama mõne muu jõukohase õppeülesandega, mis taotleb üldjoontes samu õpieesmärke. Individuaalses õppekavas tuuakse välja loovtöö asendamise korraldus ning õppeülesanne, mille õpilane sooritab loovtöö asemel.“.

Kehtiv määruse lisa 2 „Toimetulekuõpe“ ei sätesta toimetulekuõppe õpilaste loovtöö sooritamist toimetulekuõppe õpilaste poolt. Vastav säte on vaid määruse üldosas. Määruse lisa 2 punktiga 3.15 täpsustatakse toimetulekuõppe õpilaste loovtöö sooritamise tingimusi ja korraldust.

Punktiga 13 kehtestatakse määruse lisa 3 „Hooldusõpe“ uues sõnastuses

Punkt 3. alapunkt 3.9 tunnistatakse kehtetuks.

Hooldusõppe õpilaste nominaalne õppeaeg sätestatakse määruse üldosas paragrahv 4 lõikes 6.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011.a määrust nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“.

Punktiga 1 sõnastatakse paragrahv 15 lõige 9 järgmiselt: „Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise eesmärk formaalõppe osana on toetada elukestva õppe põhimõtete rakendumist ning pakkuda igale õpilasele õpimotivatsiooni toetavaid valikuterohkeid ja kättesaadavaid õpivõimalusi, mis tagavad õpilasele sujuva liikumise haridustasemetel ja -liikide vahel.“.

Sõnastus toob esile – sarnaselt kutse- ja kõrgharidusstandardis kirjeldatule – mitteformaalõppe ja teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise eesmärgi. Üks õppimiskohustuse pikendamise eesmärke on luua õpilastes pikema kohustusliku õppimise aja kaudu harjumused iseseisvaks ja elukestvaks õppeks. Mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud

õppe arvestamise eesmärgi sõnastus toob selgelt esile elukestva õppe põhimõtete rakendumise. Mitteformaalõppes ja teises haridusasutuses läbitud õppes osalevad õpilased enamasti vabatahtlikult ja huvipõhiselt ning seega toetab ka nende õpitulemuste arvestamine formaalõppes kohustusliku õppekava läbimisel õpilaste õpimotivatsiooni. Mitteformaalõppes on õpilasel võimalik valida vastavalt oma huvidele, mida ta õppida soovib. Seega laiendab see õpilase valikuvõimalusi ning aitab kaasa õpilase autonoomsuse kasvule. Mitteformaalõppes või teises haridusasutuses õpitu arvestamine formaalõppes võib aidata kaasa ka õpilaste sujuvale liikumisele haridustasemetel (nt põhiharidusest keskharidusse, kui õpilase põhikooliaegsed keelevelikud erinevad gümnaasiumis pakutavast) ja haridusliikide vahel (põhikooli õppekavasse integreeritud kutsehariduse õppeained võivad motiveerida õpilast valima edasiseks õpiteeks kutseharidust ning aidata luua sujuvat üleminekut üldharidusest kutseharidusse).

Punktiga 2 täiendatakse paragrahvi 15 lõigetega 10 – 12.

Lõige 10 sõnastatakse identselt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paragrahv 17 lõikega 4: „Kool arvestab õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul seadusliku esindaja taotluse alusel õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses, õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.“

Antud regulatsiooni muutmise eesmärk on pakkuda kõigile õpilastele soovi korral võimalust asendada kooli või individuaalse õppekava õpitulemused mitteformaalõppes või teistes haridusasutustes (sealhulgas üldharidus-, kutse- või täiendusõppeasutuses) omandatud õpitulemustega, et tagada igale õpilasele võrdsed võimalused väljaspool kooli omandatu arvestamiseks õppekava läbimisel ning lihtsustada seega õpilaste liikumist erinevate haridusasutuste ja -liikide vahel. Lõikes 4 asendatakse varasemalt kehtinud sõnastus „võib arvestada“ sõnaga „arvestab“. Seni kehtinud sõnastusest kaotatakse sõnastus „õppekava välist õppimist või tegevust“ ning asendatakse õppimisega mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses Eesti Vabariigi haridusseaduse järgi, kuna õpitulemusi arvestatakse õpilase kooli või individuaalse õppekava osana. Muutub ka otsustustasand – kui eelnevalt oli vaja kokkulepet vanema ja direktori (või tema volitatud isiku) vahel, siis õpitulemuste arvestamise otsustus peaks jääma õpetaja autonoomia tasandile. Otsustamise tasandit täpsustatakse hindamise paragrahvi 22 lõikes 3¹.

Eelnevalt kehtinud sõnastuse alusel on koolidel olnud võimalik pakkuda õpilastele väljaspool kooli omandatud õpitulemuste arvestamist kooli õppekava osana, kuid selle võimaluse rakendamine on olnud kooliti väga erinev, tingituna muuhulgas mitteformaalhariduse lõimimise selge definitsiooni puudumisest riigi tasandil⁵. Nii on õpilased olnud ebavõrdses olukorras vastavalt sellele, kas kool rakendas võimalust või mitte. Õpilased saavad vastavate määrusemuudatustega üle Eesti võrdsed võimalused väljaspool kooli õpitu arvestamiseks õppekava osana.

Nimetatud õpitulemuste arvestamine kooli või individuaalse õppekava osana toetab ka andekate õpilaste õpivalikuid ja -motivatsiooni, kuivõrd õpilane saab omandada nõutust juba

---

⁵ ICF, Praxis, Tallinna Ülikooli ja Civitta Eesti. (2023) Lõimimise piloteerimise tulemused ja Koosloome töögrupp koostatud juhised lõimiseks vajalike poliitikasoovituste elluviimiseks. Noorte edu toetuseks – võimekuse arendamine mitteformaalõppe lõimimiseks formaalõppega (REFORM/SC2021/066).

kõrgemaid õpitulemusi väljaspool kooli ning lasta need üle kanda kooli või individuaalse õppekava õpitulemustena.

Lõige 11 sõnastatakse järgnevalt: „Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise alused kirjeldatakse kooli õppekava üldosas.“.

Koolid saavad oma õppekavas ise reguleerida, kuidas protsess nende koolis välja näeb. Osad koolid on juba VÕTA põhimõtteid rakendanud ning oma kooli õppekavas ka kirjeldanud. Sel juhul saavad koolid oma süsteemid kriitilise pilguga üle vaadata ja vajadusel täiendada, ent ei pea juba toimivat süsteemi lõhkuma.

Õpitulemuste arvestamise protsessi algatab õpilane või alaealise õpilase puhul seaduslik esindaja, kes annab koolile märku õpilase koolivälisest tegevusest, mis kattub kooli õppekava eesmärkidega, sealhulgas kooli või individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemustega. Kool pakub nõustamist ja tuge nii õpilasele kui ka vajadusel lapsevanemale. Kool otsustab vastavalt oma õppekavas kehtestatud korrale õpilase taotluse rahuldamise või mitterahuldamise ning põhjendab otsust. Seejärel sõlmitakse õpilase (ja lapsevanema) ning kooli vahel kokkulepe, milles lepitakse kokku, kuidas õppeaines edasine õppetöö toimub: kas õpilasele koostatakse individuaalne õppekava? Kas õpilane vabastatakse (mingiks perioodiks) õppeaine tundidest ja kuidas tagatakse sellel ajal tema turvalisus? Kuidas hinnatakse mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses saavutatud õpitulemusi? Kui õpilane ja/või lapsevanem kooliga sõlmitud kokkuleppes kinni ei pea (nt õpilane ei osale antud õpitulemuste saavutamisel mitteformaalõppes), võib kool kokkuleppe tühistada ning õpilane omandab õpitulemused individuaalse või kooli õppekava alusel koos teiste õpilastega. Kui õpilase, lapsevanema ja kooli vaheline kokkulepe toimib, tõendab õpilane õpitulemuste omandamist vastavalt kokkuleppele. Vajadusel saab kool rakendada täiendavat hindamiskontrolli.

Järgnevalt viis näidet:

Näide 1: Õpilane vahetab 8. klassis kooli. Uues koolis ei pakuta B-võõrkeelt, mille õppimisega õpilane juba 6. klassis algust tegi. Pere on nõus, et õpilane jätkab B-võõrkeele õppimist keeltekoolis, ning on valmis õpingute eest tasuma. Lapsevanem esitab koolile vastava taotluse, misjärel lepitakse kokku, kuidas õpilase B-võõrkeele õppimist kontrollitakse ja üle kantakse ning mida teeb õpilane tunniplaanijärgsete B-võõrkeele tundide ajal. Õpilane esitab kokkulepitud ajal keeltekooli hinnangu oma õppimise kohta, mille alusel hindab aineõpetaja B-võõrkeele õpitulemusi.

Näide 2: Põhikooliõpilane õpib muusikakoolis instrumenti. Lapsevanem soovib õpilase päevakoormust vähendada ning teeb kooli avalduse õpilase muusikakoolis saadavate teadmiste ja oskuste arvestamiseks kooli muusikaõpetuses. Muusikakoolist saadavad teadmised ja oskused katavad enamasti muusika kuulamise, pillimängu ja omaloominguga seotud õpitulemused. Õpilane, lapsevanem ja kool lepivad kokku, et õpilane osaleb muusikatundides, milles tegeletakse nt ühislaulmise, muusikalise liikumise ja muude õpitulemustega, mida muusikakooliõpingud ei kata. Ühtlasi sõlmitakse kokkulepe, mida õpilane teeb õppekoormuse vähendamiseks nende muusikatundide asemel, milles õpilane ei osale. Kool hindab saavutatud õpitulemusi vastavalt kokkuleppele.

Näide 3: Õpilane osaleb teaduskooli loodusteaduste teemalisel kursusel, mis katab III kooliastme õpitulemustes selle osa, mis on seotud inimkeha teemaga. Lapsevanem ja õpilane soovivad, et õpilane saaks kursusel omandatud õpitulemused kooli õppekava osana üle kanda

ja kasutada nende õpitulemuste omandamiseks ette nähtud vabanenud aega teiste õppeainetega tegelemiseks.

Lapsevanem esitab koolile taotluse teaduskooli kursuse arvestamiseks 9. klassis inimkeha teemaga seotud teema tundide asemel. Kool hindab taotlust ja lepib kokku, millal õpilane teaduskooli õpitulemuste saavutamist tõendava tunnistuse esitab ning kuidas toimub selle alusel hindamine. Samuti lepatakse kokku, kus viibib õpilane antud tundide ajal.

Näide 4: Õpilane osaleb vabatahtlikuna vabaihenduse töös. Vastavalt rollile ja ülesannetele, mida õpilane vabaihenduses täidab, saab arvestada õpitulemusi ühiskonnaõpetuse kohustuslike õpitulemustena.

Lapsevanem esitab koolile vastava taotluse ning osapoolte vahel lepatakse kokku, milliseid õpitulemusi õppekava osana arvestatakse ning kuidas toimub hindamine.

Näide 5: Õpilane koostab põhikooli kohustusliku loovtöö väljaspool kooli, näiteks osaledes tantsu huviringis ja koostades oma rühmale esinemiskava. Koolis lepatakse enne loovtöö koostamist kokku, kes on koolipoolne ja kooliväline juhendaja, milline on loovtöö ajakava ja kuidas loovtööd koolis kaitstakse. Kool arvestab loovtöö sooritamist vastavalt kokku lepitule.

Lõige 12 sõnastatakse järgmiselt: „Kool korraldab õpilastele süsteemse ja kvaliteetse karjääriõppe, -info ja -nõustamise (edaspidi *karjääriteenused*) kättesaadavuse, sealhulgas korraldades koolisest meeskonnatööd karjääriteenuste lõimimiseks õppetöösse ning karjääriõppe kavandamiseks ja elluviimiseks; koostööd väliste partneritega; kogudes ja analüüsides sisemiste ja väliste osapoolte tagasisidet karjääriteenuste arendamiseks.“.

Lisatud lõikega täpsustatakse kvaliteetsete karjääriteenuste tagamiseks olulised tegevused. Karjääriteenuseid pakutakse kõikides koolides, kuid sageli on nende teenuste tase ebaühtlane ja koolil endal puudub ülevaade, milline tegevus oli tulemuslikum. Mitmesuguseid ühiskondlike muutuseid arvestades on oluline, et karjääriteenused oleksid korraldatud süsteemselt ja võimalikult kättesaadavad kõikidele õpilastele. Pisa 2022⁶ uuringu tulemused viitavad, et üha olulisemalt mõjutab õpilaste õpitulemuste saavutamist sotsiaalmajanduslik taust, läheneme OECD keskmisele (Eesti 13,4%; OECD 15,5%). Samuti viitab uuring noorte sageli liiga kõrgetele ootustele hariduse omandamise ja tulevase ameti suhtes ning karjäärinõustamise piiratud kättesaadavusele. Kvaliteedi tagamiseks on oluline, et koolis pakutavad karjääriteenused oleksid kõigile osapooltele üheselt mõistetavalt kirjeldatud.

Punktiga 3 jäetakse paragrahvi 16 lõikest 3 välja täiendus „(karjääriõppe, -info ja -nõustamine)“.

Eelmise paragrahvi lisatud lõige selgitab, mis on karjääriteenuste komponendid, siinkohal ei ole nimetatud kordus enam vajalik.

Punktiga 4 jäetakse paragrahvi 17 lõike 7 esimesest lausest välja sõna „varasemat“, kuna üldhariduses toimub õppimine mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses tihti samal ajal üldharidusõpingutega ning õpitulemuste arvestamine võib kohati toimuda paralleelselt põhihariduses vastavate õpitulemuste läbimisega. Seega tuleb vastavalt kokkulepped õpilaste, nende seaduslike esindajate ja kooli vahel õpitulemuste arvestamiseks sõlmida tihti juba enne õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses õppima asumist.

---

⁶ https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Pisa_tulemused_2022_.pdf

Punktiga 5 sõnastatakse paragrahvi 19 lõige 3 järgmiselt: „Kool annab õpilasele ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemale tagasisidet õpilase käitumise (sealhulgas hoolsuse) kohta vähemalt kord õppeaastas toimuval arenguvestlusel kooli õppekavas kehtestatud korras.“.

Muudatus annab võimaluse kiiremini ja vajaduse korral kohe konkreetses olukorras reageerida, kasutades sellel hetkel sobivaimat suhtluskanalit.

Muutunud õpikäsitus rõhutab õpilase autonoomiat ja enesemääratlemist. Käitumise ja hoolsuse hindamine on sageli väga subjektiivne ja võib erineda õpetajate vahel, mistõttu võib õpilane tunda ebaõiglust.

Muutunud õpikäsitus keskendub õppimisele kui protsessile, mis hõlmab koostööd, refleksiooni ja individuaalset arengut. Eesmärk on saavutada õpilase sisemine motivatsioon järgida üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning suhtuda oma õppetöösse vastutustundlikult. Õpilase sisemise motivatsiooni arendamine on pikaajaliselt tõhusam ja toetab arengukava eesmärkides seatud elukestva õppe printsiipi suuremal määral kui lühiajalise välise motivatsiooni rakendamine käitumise ja hoolsuse hinnete näol.

Õpilase arengu toetamiseks on koolil kohustus viia vähemalt kord aastas, kuid vajadusel ka sagedamini arenguvestlus, mis on sobilik formaat arutada õpilase (ja vajadusel tema vanemaga) käitumise ja hoolsusega seotud küsimusi. Sellisel juhul on õpilasel võimalik oma käitumist ja hoolsust omalt poolt selgitada ning õpetajal on võimalik anda selgeid juhiseid ja/või sõlmida õpilasega konkreetseid kokkuleppeid, kuidas käitumist ja/või hoolsust parandada.

Punktiga 6 täiendatakse paragrahvi 21 lõike 4 viimast lauset lauseosaga „arvestades lõikes 2 sätestatud hindekskaalat ja lõikes 3 kirjeldatud protsendivahemikke.“

Punktiga 7 täiendatakse paragrahvi 21 lõike 5 viimast lauset lauseosaga „arvestades lõikes 3 kirjeldatud protsendivahemikega.“

Muudatus on vajalik ühtse põhikoolijärgse vastuvõtu korraldamiseks õppimiskohustuse rakendamisel. Siiani kehtinud põhikooli riiklikus õppekavas sätestatakse küll kohustus teisendada kõik kohustuslike õppeainete kokkuvõtvad hinded 5-pallisüsteemi, kuid puudub kohustus rakendada selleks ühtset protsendivahemikku. Riiklikus õppekavas on esitatud soovituslik protsendiskaala kirjalike tööde hindamiseks 5-pallisüsteemis, kuid nimetatud protsendiskaala ei ole siiani olnud kohustuslik alus kokkuvõtvate hinnete panemiseks. Nii on koolid kokkuvõtvate hinnete kooli õppekavas kehtestatud hindamisskaalalt (nt A-F) PRÕKis kehtestatud 5-pallisüsteemi teisendamisel kasutanud erinevaid protsendivahemikke. See aga võib tekitada olukorra, kus õpilaste kooliastmehinded ei ole kooliti omavahel võrreldavad. Nii võib näiteks mõnes koolis hinde „4“ väärtus olla vahemikus 70–89%, samal ajal, kui teistes koolides on see 75–89%. See asetab osade koolide õpilased põhikoolijärgsetele õppekohtadele kandideerimisel halvemasse positsiooni. Kuna õppimiskohustus pikeneb 18. eluaastani, peavad üldjuhul kõik põhikoolilõpetajad jätkama oma haridusteed ning kandideerima järgmisele õppetasele ja seega on oluline, et riiklikult kehtiks ühtne skaala kokkuvõtvate hinnete panemiseks, mis on aluseks järgmisele õppetasele sisenemiseks.

Punktiga 8 sõnastatakse paragrahvi 22 lõige 3 järgmiselt: „Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt § 15 lõikele 10

arvestab õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses õpetatava osana.“.

Seega ei pea kool panema õpilasele õppe käigus hindeid juhul, kui õpilane omandab õppekava õpitulemusi mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses, vaid piisab, kui omandatud õpitulemusi hinnatakse kokkuvõtva hindega.

Punktiga 9 täiendatakse paragrahvi 22 lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: „Mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste hindamisel lähtutakse kooli õppekavas kirjeldatud hindamise alustest ja konkreetse õppeaine hindamise erisustest.“.

Hindamisel lähtutakse kooli õppekavas kirjeldatud hindamise alustest ning konkreetse õppeaine hindamise erisustest, mis on kirjeldatud kooli õppekava juurde kuuluvas vastava õppeaine valdkonna- või ainekavas. Seega liigub otsustustasand hindamise üle enam ka aineõpetajale, kes saab täpsustada ülekantavaid õpitulemusi ning nende tõendamise ja hindamise tingimusi.

Punktiga 10 sõnastatakse paragrahvi 22 lõige 12 järgmiselt: „Kool paneb 9. klassi õpilasele aastahinded Eesti hariduse infosüsteemis välja hiljemalt 1. juunil, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.“.

Lõikes täpsustatakse, et aastahinded pannakse välja Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS). See võimaldab korraldada ühtset põhikoolijärgset vastuvõttu üleriigilises sisseastumise infosüsteemis (SAISis).

Punktiga 11 muudetakse paragrahvi 23 lõikeid 1¹ ja 1². Lõige 1¹ sõnastatakse järgmiselt: „Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, kes õpib keelekümblusklassis või kes õpib eesti keelt teise keelena, võib lõikes 1 nimetatud eesti keele eksami asemel sooritada eesti keel teise keelena ühtsete ülesannetega lõpueksami, mis on ühitatud eesti keele B1 või B2 keeleoskustasemega või testide andmekogus läbiviidava eksami korral ühtsete ülesannetega üle kahe keeleoskustaseme (B1/B2) lõpueksamiga.“. Lõige 1² sõnastatakse järgmiselt: „Õpilane, kelle emakeel Eesti hariduse infosüsteemi kantud andmete alusel ei ole eesti keel ja kes on asunud hiljemalt 2023/2024. õppeaastal õppima eesti keele ainekava alusel, võib sooritada põhikooli lõpetamiseks eesti keele või eesti keel teise keelena eksami.“.

Lõikest 1¹ on eemaldatud ajaline määratlus (viimase kuue aasta jooksul) eesti õppekeelega koolis õppimise kohta, sest alates 1. septembrist 2024. a on kõik põhikoolid eesti õppekeelega. Kui õpilase emakeel ei ole eesti keel, on tal keeleõppe tugimeetmena võimalus õppida eesti keelt teise keelena ja sooritada vastav lõpueksam. Üle kahe taseme eksam arendatakse välja elektroonse eksamina ja viiakse läbi testide andmekogus vastavalt e-eksamitele ülemineku valmisolekuga.

Lõikega 1² saab muu emakeelega õpilane, kes on õppinud enne eestikeelsele õppele ülemineku algust juba eesti õppekeelega koolis ja eesti keelt emakeelena, võimaluse põhikooli lõpus sooritada eesti keele või eesti keele teise keelena eksam võrdsetel alustel sama keeletaustaga eakaaslastega, lähtudes oma tegelikust eesti keele oskusest. Vaatamata sellele, et õpilane on õppinud eesti keeles, ei pruugi tema eesti keele oskus olla võrdne eesti keelt emakeelena kasutajaga.

Punktiga 12 täiendatakse paragrahvi 23 lõigetega 1³ ja 1⁴. Lõige 1³ sõnastatakse järgmiselt: „Kui õpilane sooritas B2-tasemega ühitatud eesti keele teise keelena ühtsete ülesannetega lõpueksami, kuid ei sooritanud seda tasemetunnistuse väljastamiseks nõutava tulemusega, arvestatakse põhikooli lõpetamisel eesti keele B1-taseme eksamiga ühitatud ühtse põhikooli lõpueksami tulemust.“. Lõige 1⁴ sõnastatakse järgmiselt: „Ühtse põhikooli lõpueksami valikeksamini võib õpilane sooritada erialase lõpueksami või kutseeksamina.“.

Lõikes 1³ sätestatu näol ei ole sisuliselt tegemist uue regulatsiooniga. Samasisuline regulatsioon on täna sama paragrahvi lõikes 1². Lõige 1⁴ annab kutsealase eelkoolitusega (näiteks muusika ja tants) koolide õpilastele kolmandas kooliastmes põhikooli lõpus võimaluse valikeksamini sooritada eriala lõpueksami. Muudatus on vajalik, et vähendada kutsealase eelkoolitusega õpilaste õppe eripärast tulenevat liigset õppekoormust, seejuures on täidetud põhikooli lõpetamise tingimus, mis eeldab kolme eksami sooritamist. Asendada saab üksnes valikeksamit ning õpilasele jäävad kohustuslikuks eesti keele või eesti keel teise keelena ja matemaatika lõpueksam.

Punktiga 13 lisatakse paragrahvi 24 lõike 6 punkti 5 pärast sõna korraldus tekstiosa „sealhulgas mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise alused“.

Sellega täiendatakse kooli õppekava üldosa kohustuslike osade loetelu mitteformaalõppes ja teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise alustega.

Punktiga 14 sõnastatakse paragrahvi 24 lõike 6 punkt 7 järgnevalt: „karjääriteenuste korraldamine, sealhulgas hariduslike erivajadustega õpilastele, ning karjääriteenuste seire;“

Punktis on täpsustusena lisatud, et kooli õppekava koostades on karjääriteenuste korraldamise kirjeldamisel oluline silmas pidada ka hariduslike erivajadustega õpilasi, kes võivad vajada tavapärasest rohkem tuge ja suunamist. Koolide ja õpilaste erinevusi arvestades peaks karjääriteenuste pakkumine olema paindlikult erisusi arvestav. Lisandunud on vajadus kirjeldada kooli õppekava üldosas koolis pakutavate karjääriteenuste seire. Arvestades, et kooli poolt pakutavate karjääriteenuste eesmärgiks on eelkõige toetada õpilaste karjääririkujundamise oskuste arengut ning sujuvat liikumist ühelt haridustasemelt teisele või tööellu, on teenuse järjepidev seiramine kvaliteedi tõstmiseks oluline.

Punktiga 15 sõnastatakse paragrahvi 24 lõige 7 järgmiselt: „(7) Valdkonnavade on tervikdokument, mille koostamisel lähtutakse määruse lisades kirjeldatud ainevaldkonnavade ülesehitusest ning kooli õppekava üldosas kirjeldatud kooli ja paikkonna eripärast. Üldpädevuste arengu toetamise, läbivate teemade käsitlemise ning õppeainete lõimingu rakendamise viisid esitatakse kõigi valdkonda kuuluvate õppeainete kohta tervikuna. Ainekavade koostamisel lähtutakse riikliku õppekava lisades esitatud ainekavade ülesehitusest. Õppeainete õpitulemused ja nende saavutamist toetav õppesisu, sealhulgas praktilised tööd ja kodukohaga seotud näited esitatakse õppeainete kaupa klassiti.“.

Muudatusega täpsustatakse ainevaldkondade kavade ja ainekavade ülesehitust. Valdkonnavade ja ainekavade ülesehitus lähtub riiklike ainevaldkonnavade ja ainekavade ülesehitusest, lõimides ka ainevaldkondadesse kooli õppekava üldosas kirjeldatud kooli ja paikkonna eripära. Muudatuse eesmärk on, et koolid ühtlustaksid oma õppekavades õppekava üldosa ja ainevaldkonna- ja ainekavu nii, et kõigis kooli õppekava osades kirjeldatud eripärad kehtiksid läbivalt kogu õppetöös. Samuti täpsustatakse, et ainekavades klassiti kirjeldatav

õppesisu peab toetama õpitulemuste saavutamist. Õppesisu tuleks (temaatiliselt) seostada õpitulemustega.

Punktiga 16 kehtestatakse määruse lisa 5 ainevaldkond „Matemaatika“ uues sõnastuses.

Peatükis 1.6. Hindamine asendatakse sõnastus „Teema kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal“ sõnastusega „Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.“.

Muudatus on vajalik, kuna kokkuvõtva hinde korral võib olla tegemist ka rohkema kui ühe teema raames hinnatavate tegevustega või vastupidi, kui teema on laiaulatuslik, võib olla vajadus kokkuvõtvalt hinnata teema osade kaupa läbimist.

Peatükis 2.1.3 II kooliaste. Arvutamine. Õpitulemuses 8) asendatakse lauseosa „mille vähim ühine nimetaja on kuni 100)“ sõnastusega „mille nimetajate vähim ühiskordne on kuni 100).“

Muudatusega korrigeeritakse matemaatilist mõistet.

Peatükis 2.1.3 III kooliaste. Probleemide lahendamine jäetakse õpitulemusest 3) välja sõna „elulisi“.

Kuna probleemülesanded on oma olemuselt juba elulised, jäetakse välja üleliigne sõna „elulisi“.

Punktiga 17 kehtestatakse määruse lisa 7 ainevaldkond „Tehnoloogia“ uues sõnastuses.

Peatükis 1.2 asendatakse sõnastus „Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas. II ja III kooliastmes määratakse õppeainete nädalatundide arv klassiti nii, et õppekorralduses on õpilastele tagatud võimalus omandada taotletavad teadmised, oskused ja pädevused nii tehnoloogiaõpetuses kui ka käsitöös ja kodunduses sõltumata sellest, mis õpperühma õpilane kuulub. Õpilaste jagunemine õpperühmadesse on sooneutraalne ning lähtub õpilaste huvidest ja eelistustest.“ sõnastusega „Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas. II ja III kooliastmes määratakse õppeainete nädalatundide arv klassiti nii, et õppekorralduses on õpilastele tagatud võimalus omandada taotletavad teadmised, oskused ja pädevused läbi kõikide II ja III kooliastme tehnoloogiavaldkonna ainete võrdses mahus. Õpilaste jagunemine õpperühmadesse on sooneutraalne.“.

Poistele ja tüdrukutele samade vahendite ja materjalide tutvustamine ning oskuste õpetamine toetab õpilaste stereotüübivabu haridus- ja karjäärivalikuid (sh kutseõppes) ning tasakaalustatud hoolekoormuse jagamist tulevikus. Koolidel on soolise võrdõiguslikkuse seaduse alusel kohustus edendada soolist võrdõiguslikkust. Õppekorralduse sooneutraalsust ei taga õpilastele valiku pakkumine, sest need valikud on tihti seotud teadvustatud ja teadvustamata sooliste stereotüüpidega. Pakkudes õpilastele võrdselt erinevaid tehnoloogiavaldkonna õppeaineid, tagavad koolid soolist võrdsust ja toetavad sooliste stereotüüpide murdmist.

Peatükis 2.1.1. asendatakse õppeaine nimetus „Töö- ja tehnoloogiaõpetus“ nimetusega „Tehnoloogiaõpetus“.

Muudatus on vajalik, kuna õppeaine nimetus kehtivas ainekavas on ekslik.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrust nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava“.

Punktiga 1 sõnastatakse paragrahvi 11 lõike 1 esimene lause järgmiselt: „Õpilase õppekoormus gümnaasiumis on 96 (mittestatsionaarse õppe vormis 72) kursust (1 kursus on 35 õppetundi või 1,5 arvestuspunkti).“.

Muudatuse eesmärk on viia sõnastus kooskõlla põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paragrahv 25 lõikega 3, milles on toodud sisse täiendav võimalus õpilase õppekoormuse arvestamiseks, mis on sõnastatud järgmiselt: „Kursus vastab 35 ühe õppeaine raames toimuvale õppetunnile, mis on arvestuslikult võrdne 1,5 arvestuspunktiga, mida kasutatakse õppemahu arvestamise alusena kutse- ja kõrgharidusõppes.“.

Lisanduse eesmärgiks on luua gümnaasiumis täiendav alus õpilase õppekoormuse kirjeldamiseks Euroopa ainepunktide süsteemis, mida kasutatakse nii kutse- kui ka kõrghariduses, et tagada eri haridusliikide vahel paindlikum koostöö ja lihtsustada õpilase õpitee individualiseerimist.

Koolidel on tegelikult ka olemasolevas õigusruumis võimalik kirjeldada õppekorraldust, sh õpilase õppekoormust oma kooli eripärast lähtuvalt. Samuti on antud võimalus õpilase tavapärase õppetöö väliselt omandatud teadmisi ja oskusi arvestada õppekoormuse osana, kui seeläbi on saavutatud kooli õppekavaga seatud õpitulemused. Võimalusi kasutatakse aga vähe, kuna puudub üheselt mõistetav alus õppemahu ümberarvestamiseks. Täiendusega antakse koolidele arvestuslik õppija õppimise mahu ülekandmise alus ja luuakse senisest paindlikum ja üheselt mõistetavam võimalus liikumiseks erinevate haridusliikide vahel või erinevate haridusasutuste koostöök. Seejuures võimaldab Euroopa arvestuspunktide rakendamine õpilase õppekoormuse arvestamisel ka õpilasel endal orienteeruda huvi- ja vajaduspõhiselt erinevates haridusasutustes pakutavas, et oma edasise karjääri kujundamisel teha tõhusamaid valikuid.

Ainepunktide arvestusalused: 1 AP = 26 tundi õppija tööd (26 x 60 minutit = 1560 minutit). Gümnaasiumis 1 kursus = 35 x 45 min = 1575 minutit õppetunde = u 1 AP õppetundidena, kuid puudub õppija iseseisva õppetegevuse arvestus. Lähtudes õpilase õppetegevuse mahust gümnaasiumi õpitulemuste saavutamisel, sh iseseisev õppimine, on võetud teisendamise arvestuslikuks aluseks, et 1 kursus võrdub 1,5 AP-d. Samas mahus õpilase õppekoormuse arvestus on aluseks võetud hetkel Tabasalu Riigigümnaasiumis. Üldhariduses on õppeaasta pikkus 35 õppenädalat, kutsehariduses kestab õppeaasta 40 nädalat, sellest tingituna tuleb minimaalse kohustusliku õppekoormuse arvestamise erisus, mis gümnaasiumis on 144 arvestuspunkti ja kutsekeskhariduses 180 arvestuspunkti.

Punktiga 2 täiendatakse paragrahvi 11 lõiget 4 teise lausega järgmises sõnastuses: „Õpilane, kes õpib eesti keelt teise keelena, ei pea õppima B1-keeleskustasemega võõrkeelt.“.

Sama lõike esimene pool sõnastab, et õppekoormusesse kuuluvad kohustuslikud kursused kõigis lõikes 2 nimetatud ainevaldkondades, arvestades erisusi juhul, kui kooli õppekava

kohaselt õpitakse eesti keelt teise keelena. Kuna õpilased, kes õpivad eesti keelt teise keelena, võivad ka põhikooliastmes loobuda B-võõrkeelest ning kuna eesti keel teise keelena kohustuslike kursuste maht on suurem kui ainekava „eesti keel“ alusel õppivatel õpilastel, siis selleks, et hoida õpilase õppekoormus jõukohasena, võib õpilane loobuda ühest kohustuslikust võõrkeelest.

Punktiga 3 sõnastatakse paragrahvi 11 lõige 5 järgmiselt: „Õpilase kohustusliku õppekoormuse hulka arvatakse valikõppeaine riigikaitseõpetuse käesoleva määruse lisas 12 nimetatud valikkursus „Riigikaitse” ning valikkursusena õpilasuurimus või praktiline töö, mille maht sätestatakse kooli õppekavas, kusjuures see ei tohi olla vähem kui 35 õppetundi või 1,5 arvestuspunkti.“.

Paragrahvi 11 lõike 5 sõnastusse on veel täiendavalt lisatud „kohustusliku“ õppekoormuse hulka“, sest varasema sõnastuse juures jäi kohati arusaamatuks, et koolil on küll kohustus pakkuda, kuid kas õpilane peab kursuse ka läbima. Riigikaitse valikkursuse „Riigikaitse“ lisandumine õpilase kohustuslikku õppekoormusesse on põhjendatav asjaoluga, et peaaegu kõik keskhariduse tasemel haridust pakuvad õppeasutused õpetavad juba õpilastele valikõppeainena riigikaitset. Lisaks sellele on see põhjendatav ka seoses üleüldiste ühiskondlike arengutega, sh üldise turvalisuse tagamisega.

Punktiga 4 täiendatakse paragrahvi 11 lõigetega 7¹ - 7³.

Lõige 7¹ on sõnastatud järgmiselt: „Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise eesmärk formaalõppe osana on toetada elukestva õppe põhimõtete rakendumist ning pakkuda igale õpilasele õpimotivatsiooni toetavaid valikutehnikaid ja kättesaadavaid õpivõimalusi, mis tagavad õpilasele sujuva liikumise haridustasemetega ja -liikide vahel.“.

Sõnastus toob esile – sarnaselt kutse- ja kõrgharidusstandardis kirjeldatule – mitteformaalõppe ja teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise eesmärgi. Kuna üks õpikohustuse pikendamise eesmärki on luua pikema kohustusliku õppimise aja kaudu õpilastes harjumused iseseisvaks ja elukestvaks õppeks, siis toob eesmärgi sõnastus selgelt esile elukestva õppe põhimõtete rakendumise. Mitteformaalõppes ja teises haridusasutuses läbitud õppes osalevad õpilased enamasti vabatahtlikult ja huvipõhiselt ning seega toetab ka nende õpitulemuste arvestamine formaalõppes kohustusliku õppekava läbimisel õpilaste õpimotivatsiooni. Mitteformaalõppes on õpilasel võimalik valida vastavalt oma huvidele, mida ta õppida soovib. Seega laiendab see õpilase valikuvõimalusi ning aitab kaasa õpilase autonoomsuse kasvule. Mitteformaalõppes või teises haridusasutuses õpitu arvestamine formaalõppes võib aidata kaasa ka õpilaste sujuvale liikumisele haridustasemetega ja -liikide vahel. Samuti toetab mitteformaalõppe ja teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamine õpilaste õpirännet.

Lõige 7² on sõnastatud järgmiselt: „Kool arvestab õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul seadusliku esindaja taotluse alusel õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses, õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekava määratud õpitulemusi.“.

Antud regulatsiooni muutmise eesmärk on pakkuda kõigile õpilastele soovi korral võimalust asendada kooli või individuaalse õppekava õpitulemused mitteformaalõppes või teistes haridusasutustes (sealhulgas üldharidus-, kutse- või täiendusõppeasutuses või välisriigi õppeasutuses) omandatud õpitulemustega, et tagada igale õpilasele võrdsed võimalused

väljaspool kooli omandatu arvestamiseks õppekava läbimisel ning lihtsustada seega õpilaste liikumist erinevate haridusasutuste ja -liikide vahel. Lõikes 4 asendatakse sõnastus „võib arvestada“ sõnaga „arvestab“. Kuna antud õpitulemusi arvestatakse õpilase kooli või individuaalse õppekava osana, kaotatakse sõnastusest „õppekava välist õppimist või tegevust“ ning asendatakse õppimisega mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses Eesti Vabariigi haridusseaduse järgi. Muutub ka otsustustasand – kui eelnevalt oli vaja kokkulepet vanema ja direktori (või tema volitatud isiku) vahel, siis õpitulemuste arvestamise otsustus peaks jääma õpetaja autonoomia tasandile. Eelnevalt kehtinud sõnastuse alusel on koolidel olnud võimalik pakkuda õpilastele väljaspool kooli omandatud õpitulemuste arvestamist kooli õppekava osana, kuid selle võimaluse rakendamine on olnud kooliti väga erinev, tingituna muuhulgas mitteformaalhariduse lõimimise selge definitsiooni puudumisest riigi tasandil⁷. Nii on õpilased olnud ebavõrdses olukorras vastavalt sellele, kas kool rakendas võimalust või mitte. Õpilased saavad vastavate määrusemuudatustega üle Eesti võrdsed võimalused väljaspool kooli õpitu arvestamiseks õppekava osana.

Lõige 7³ on sõnastatud järgmiselt: „Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise alused kirjeldatakse kooli õppekava üldosas.“.

Kool kirjeldab oma õppekavas, kuidas õpitulemuste arvestamise protsess nende koolis toimub. Paljud koolid on juba eelnevalt kehtinud PGSi ja GRÕKi sõnastuste alusel töötanud oma kooli õppekavas välja mujal läbitud õpingute arvestamise alused. Palju rakendatakse VÕTA süsteemi, kuid on võimalik protsessi korraldada ka teisiti, vastavalt sellele, milline on koolis tööjaotus.

Punktiga 5 sõnastatakse paragrahvi 11 lõike 9 esimene lause järgmiselt: „Lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamiseks, kutseõppe läbiviimiseks ja piirkondliku eripära või kooli omapära arvestamiseks võib siduda õppeaine kursusi omavahel (sealhulgas kohustuslikke ja valikkursusi), rakendada õppemahu arvestamise alusena arvestuspunkte; samuti võib kooli hoolekogu nõusolekul muuta riikliku õppekava kohustuslike õppeainete ja läbivate temade nimistut ning muuta tunnijaotusplaani.“.

Lisanduse eesmärgiks on luua gümnaasiumis täiendav alus õpilase õppekoormuse kirjeldamiseks Euroopa ainepunktide süsteemis, mida kasutatakse nii kutse- kui ka kõrghariduses, et tagada eri haridusliikide vahel paindlikum koostöö ja lihtsustada õpilase õpitee individualiseerimist.

Punktiga 6 sõnastatakse paragrahvi 11 lõige 11 järgmiselt: „Õppekavad võivad olla koostatud, arvestamata lõigetes 5–7 toodud nõudeid valikkursuste mahtudele, ühe asutusena tegutsevas põhikoolis ja gümnaasiumis, kus toimub üksnes mittestatsionaarne õpe.“.

Lõikest kaotatakse erisus, millega riigikoolid ja koolid, mille pidajaga on riik sõlminud kokkuleppe spetsiifiliste hariduslike erivajadustega õpilastele üldkeskhariduse omandamiseks võimaluste loomiseks, ei pidanud pakkuma õpilastele võimalust valida laia ja kitsa matemaatika vahel. Muudatus on vajalik, et kõigil õpilastel oleks põhikoolijärgselt sarnased võimalused gümnaasiumi õppekavas valikute langetamiseks ning jõukohase matemaatika suuna läbimiseks. Samuti täpsustatakse, et üksnes mittestatsionaarset õpet pakkuvate põhikooli-

---

⁷ ICF, Praxis, Tallinna Ülikooli ja Civitta Eesti. (2023) Lõimimise piloteerimise tulemused ja Koosloome töögrupi koostatud juhised lõimiseks vajalike poliitikaosoovituste elluviimiseks. Noorte edu toetuseks – võimekuse arendamine mitteformaalõppe lõimimiseks formaalõppega (REFORM/SC2021/066).

gümnaasiumite õppekavad võivad olla koostatud, arvestamata lõigetes 5–7 toodud nõudeid valikkursuste mahtudele. Erisused riigikoolidele ning koolidele, mille pidajaga on riik sõlminud kokkuleppe spetsiifiliste hariduslike erivajadustega õpilastele üldkeskhariduse omandamiseks võimaluste loomiseks, ei ole vajalikud, kuna erisused hariduslike erivajadustega õpilastele tehakse individuaalselt.

Punktiga 7 täiendatakse paragrahvi 11 lõikega 12 järgmises sõnastuses: „Kool korraldab õpilastele süsteemse ja kvaliteetse karjääriõppe, -info ja -nõustamise (edaspidi karjääriteenused) kättesaadavuse, sh korraldades koolisisest meeskonnatööd karjääriteenuste loomiseks õppetöösse ning karjääriõppe kavandamiseks ja elluviimiseks; koostööd välise partneritega; kogudes ja analüüsides sisemiste ja välise osapoolte tagasisidet karjääriteenuste arendamiseks.“.

Sarnaselt põhikooliga täpsustatakse lisatud lõikega kvaliteetsete karjääriteenuste tagamiseks olulised tegevused. Karjääriteenuseid pakutakse kõikides koolides, kuid sageli on nende teenuste tase ebaühtlane ja koolil endal puudub ülevaade, milline tegevus oli tulemuslikum. Mitmesuguseid ühiskondlikke muutuseid arvestades on oluline, et karjääriteenused oleksid korraldatud süsteemselt ja võimalikult kättesaadavad kõikidele õpilastele.

Punktiga 8 jäetakse paragrahv 12 lõikest 2 välja tekstiosa: „(karjääriõpe, -info ja -nõustamine)“.

Eelmise paragrahvi lisatud lõige selgitab, mis on karjääriteenuste komponendid, siinkohal on korduse vältimiseks muudetud sõnastust.

Punktiga 9 jäetakse paragrahvi 13 lõikest 2 välja sõna „varasemat“.

Muudatus on vajalik, kuna üldhariduses toimub õppimine mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses tihti samal ajal üldharidusõpingutega ning õpitulemuste arvestamine võib kohati toimuda paralleelselt põhihariduses vastavate õpitulemuste läbimisega. Seega tuleb vastavad kokkulepped õpilaste, nende seaduslike esindajate ja kooli vahel õpitulemuste arvestamiseks sõlmida tihti juba enne õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses õppima asumist.

Punktiga 10 sõnastatakse paragrahvi 18 lõige 2 järgmiselt: „Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool arvestab vastavalt käesoleva määruse § 11 lõikele 7² õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes muus haridusasutuses koolis õpetatava osana. Mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste hindamisel lähtutakse kooli õppekavas kirjeldatud hindamise alustest ja konkreetse õppeaine või kursuse hindamise erisustest.“.

Seega ei pea kool panema õpilasele õppe käigus hindeid juhul, kui õpilane omandab õppekava õpitulemusi mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses, vaid piisab, kui omandatud õpitulemusi hinnatakse kokkuvõtva hindega.

Punktiga 11 sõnastatakse paragrahvi 18 lõige 4 järgmiselt: „Õpilane, kes on gümnaasiumis õppinud eesti keelt teise keelena, peab sooritama eesti keele või eesti keel teise keelena riigieksami.“.

Loetelu on lihtsustatud, kuna õpilased, kes asuvad muu õppekeelega koolist õppima eesti õppekeelega kooli, on eelnevalt õppinud eesti keelt teise keelena ning peaksid seetõttu saama võimaluse tugimeetmena jätkata eesti keele teise keelena õppimist ning sooritada ka eesti keel teise keelena eksami. Kõigil õpilastel on õigus sooritada eesti keele riigieksam. Eesti keelt teise keelena õppinud lõpetajal on võimalus valida, lähtudes oma tegelikest oskustest, võimetest ja vajadusest, kas ta sooritab eesti keele või eesti keel teise keelena eksami.

Punktiga 12 sõnastatakse paragrahvi 19 lõige 6 punkt 2 järgmiselt: „õppekorraldus, sealhulgas vähemalt kohustuslike kursuste ja kooli pakutavate valikkursuste ning valikõppeainete kirjeldused, õppesuundade kirjeldused nende olemasolul, õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted, sealhulgas mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise kord, hariduslike erivajadusega õpilaste õppe korraldus, õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus, erinevate õppekeelte kasutamine;“.

Muudatusega täiendatakse kooli õppekava üldosa kohustuslike osade loetelu mitteformaalõppes ja teises haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamise alustega.

Punktiga 13 sõnastatakse paragrahvi 19 lõige 6 punkt 5 järgmiselt: „õpilaste teavitamise ja nõustamise korraldamine ning karjääriteenuste korraldamine, sealhulgas hariduslike erivajadustega õpilastele, ning karjääriteenuste seire;“.

Punktis on sarnaselt põhikooliga lisatud täpsustus, et kooli õppekava koostades on karjääriteenuste korraldamise kirjeldamisel oluline silmas pidada ka hariduslike erivajadustega õpilasi, kes võivad vajada tavapärasest rohkem tuge ja suunamist. Koolide ja õpilaste erinevusi arvestades peaks karjääriteenuste pakkumine olema paindlikult erisusi arvestav. Lisandunud on vajadus kirjeldada kooli õppekava üldosas koolis pakutavate karjääriteenuste seire. Arvestades, et kooli poolt pakutavate karjääriteenuste eesmärgiks on eelkõige toetada õpilaste karjääririkujundamise oskuste arengut ning sujuvat liikumist ühelt haridustasemelt teise või tööellu, on teenuse järjepidev seiramine kvaliteedi tõstmiseks oluline.

Punktiga 14 sõnastatakse paragrahvi 19 lõige 7 järgmiselt: „Ainevaldkonnakava on tervikdokument, mille koostamisel lähtutakse määruse lisades kirjeldatud ainevaldkonnakavade ülesehitusest ning kooli õppekava üldosas kirjeldatud kooli ja paikkonna eripärast. Üldpädevuste arengu toetamine, läbivate teemade käsitlemine ja õppeainete lõimingu viisid teiste õppeainetega esitatakse kõigi valdkonda kuuluvate õppeainete kohta tervikuna. Ainekavade koostamisel lähtutakse riikliku õppekava lisades esitatud ainekavade ülesehitusest. Õpitulemused ja nende saavutamist toetav õppesisu, sealhulgas praktilised tööd ja kodukohaga seotud näited esitatakse kursuste kaupa või lõimituna. Valikõppeainete ja valikkursuste kavades esitatakse õppeaine või kursuse kirjeldus, õpitulemused ja nende saavutamist toetav õppesisu.“.

Muudatusega täpsustatakse ainevaldkondade kavade ja ainekavade ülesehitust. Valdikkonnakavade ja ainekavade ülesehitus lähtub riiklike ainevaldkonnakavade ja ainekavade ülesehitusest, lõimides ka ainevaldkonnadesse kooli õppekava üldosas kirjeldatud kooli ja paikkonna eripära. Muudatuse eesmärk on, et koolid ühtlustaksid oma õppekavades õppekava üldosa ja ainevaldkonna- ja ainekavu nii, et kõigis kooli õppekava osades kirjeldatud eripärad kehtiksid läbivalt kogu õppetöös. Samuti täpsustatakse, et ainekavades kursuste kaupa või lõimitult kirjeldatav õppesisu peab toetama õpitulemuste saavutamist. Õppesisu tuleks (temaatiliselt) seostada õpitulemustega.

Punktiga 15 kehtestatakse määruse lisa 5 ainevaldkond „Matemaatika“ uues sõnastuses.

Peatükk 2.2.2 Õpitulemused. I kursus „Arvuhulgad. Avaldised. Võrrandid ja võrratused“ asendatakse õpitulemuse 5) „lahendab ühe tundmatuga lineaar- ja ruutvõrrandeid ning -võrratusi, samuti lihtsamaid murdvõrrandeid (maksimaalselt 2 murdu) ning ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme;“ sõnastusega „lahendab ühe tundmatuga lineaar- ja ruutvõrrandeid ning lihtsamaid murdvõrrandeid (maksimaalselt 2 murdu), samuti kahe tundmatuga vähemalt üks võrranditest on lineaarvõrrand“.

Lisatakse õpitulemus „6) lahendab ühe tundmatuga lineaar- ja ruutvõrratusi ning lineaarvõrratuste süsteeme.“

Õpitulemuste järjekorranumbrid 6-8 asendatakse numbritega 7-9.

Sõnastust korrigeeritakse, võttes arvesse, milliseid oskusi on õpilastel vaja järgnevas kitsa matemaatika kursustes. Luuakse kaks õpitulemust: üks võrrandite ja võrrandsüsteemide ning teine võrratuste jaoks, et õpitulemused oleksid arusaadavamad.

II kursus „Trigonomeetria“ asendatakse õpitulemus “teisendab lihtsamaid trigonomeetrilisi avaldise (rakenduvad maksimaalselt 3 erinevat trigonomeetrilist seost);” õpitulemusega “teisendab lihtsamaid trigonomeetrilisi avaldise valemitekoogu abil (rakenduvad maksimaalselt 3 erinevat trigonomeetrilist seost);”. Lisatakse sõnastus “valemitekoogu abil”.

Õpitulemust täiendatakse valemitekooguga, et tagada võrdsed võimalused valemitekoogu kasutamiseks nii laia kui ka kitsa matemaatika puhul. Siiani on valemitekoogu kasutamine lubatud olnud üksnes laia matemaatika puhul.

VI kursus „Jadad. Funktsiooni tuletis“ asendatakse õpitulemus “leiab õppekavakohaste funktsioonide tuletisi;” õpitulemusega “leiab funktsioonide tuletisi, kasutades etteantud elementaarfunktsioonide tuletiste tabelit”

Õpitulemust täiendatakse tuletiste tabeliga, et tagada võrdsed võimalused tuletiste tabeli kasutamiseks nii laia kui ka kitsa matemaatika puhul. Siiani on tuletiste tabeli kasutamine lubatud olnud üksnes laia matemaatika puhul. Lisaks täpsustatakse, milliseid tuletisi õpilased leidma peavad, kuna sõnastus “õppekavakohased funktsioonid” ei määratle, milliste funktsioonidega on tegemist.

VII kursus „Planimetria. Integraal“ asendatakse õpitulemus “tunneb algfunktsiooni mõistet ja leiab määramata integraale (polünoomidest);” õpitulemusega “tunneb algfunktsiooni mõistet ja leiab määramata integraale polünoomidest;”

Õpitulemusest eemaldatakse sulud, kuna tegemist ei ole ühe näitega paljudest, vaid õpilased peavadki oskama leida määramata integraale üksnes polünoomidest.

Peatükk 2.3.2 Õpitulemused. I kursus „Avaldised ja arvuhulgad“ eemaldatakse õpitulemusest 5) sulgudes olev osa „(kaks tehet ja sulud)“.

Sulgudes olev näide on õpitulemusena saavutatud juba põhikoolis.

II kursus „Võrrandid ja võrrandisüsteemid“ õpitulemus 1) sõnastatakse järgnevalt: „1) selgitab võrduse, samasuse ja võrrandi, võrrandi lahendi, võrrandisüsteemi lahendi ning lahendihulga mõistet.“

Õpitulemusest eemaldatakse võrratusesüsteemi mõiste, kuna antud kursuse temaatikasse ei kuulu võrratused ega võrratussüsteemid.

Õpitulemus 3) sõnastatakse järgnevalt „lahendab ühe tundmatuga lineaar-, ruut-, murd- ja lihtsamaid juurvõrrandeid (kuni kaks juurt) ning nendeks taanduvaid võrrandeid;“.

Kehtinud õpitulemuses oli sulgudes nimetatud kahte juurt. Õpitulemusesse lisati sõna „kuni“, mis annab võimaluse lahendada ka ühe juurega juurvõrrandeid.

Õpitulemus 5) sõnastatakse järgnevalt: „5) lahendab kuni kolme tundmatuga lineaarvõrrandite süsteeme ning kahe tundmatuga ruut- ja murdvõrrandite süsteeme.“

Lisatud on täpsustused, mis võtavad arvesse järgnevates kursustes kirjeldatud õpitulemusi.

III kursus „Võrratused. Trigonomeeria I“ õpitulemus 3) täiendatakse sõnastusega „kus vähemalt üks võrratustest on lineaarne.“

Lisatud on täpsustused, mis võtavad arvesse järgnevates kursustes kirjeldatud õpitulemusi.

VI kursus „Töenäosus, statistika“ õpitulemus 6) sõnastatakse järgmiselt: „6) arvutab valimi jaotuse arvkarakteristikuid ning teeb nende alusel järeldusi üldkogumi jaotuse või uuritava probleemi kohta.“

Õpitulemus 7) sõnastatakse järgmiselt: „7) selgitab valimist hinnatud üldkogumi arvkarakteristiku usalduspiirkonna mõistet, leiab üldkogumi keskväärtuse usalduspiirkonna.“

Õpitulemus 9) sõnastatakse järgmiselt: „9) visualiseerib digivahendite abil kahe tunnuse hajuvusdiagrammi, kirjeldab sõltuvuse tugevust korrelatsioonikordaja abil.“

Muudatustega täpsustatakse statistikaalast terminoloogiat.

VIII kursus „EkspONENT- ja logaritmfunktsioon“ õpitulemus 8) sõnastatakse järgmiselt: „8) lahendab lihtsamaid eksponent- ja logaritmvõrrandeid ning eksponent- ja logaritmvõrratusi“

Sõnastust on muudetud konkreetsemaks. Sulgudes välja toodud oli vaid üks võimalik viis võrratust esitada, seetõttu on sulguses olnud näide eemaldatud.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse Vabariigi Valitsuse 26. augusti 2013. a määrust nr 130 „Kutseharidusstandard“.

Punktiga 1 loetakse kehtiva paragrahvi 1 tekst lõikeks 1 ja paragrahvi 1 lisatakse lõige 2, mille kohaselt määruse regulatsiooni ei kohaldata kutseõppeasutuse seaduse §-des 23¹-23³ sätestatud ettevalmistava õppe kohta. Nimetatud õppe ülesanne on erinev teiste kutseõppe õppeliikide ülesannetest, milleks on eeskätt kutsekvalifikatsioonile vastavate kompetentside omandamine. Ettevalmistava õppe eesmärk on aga toetada õpilast enese tundmaõppimisel ja

valikute tegemisel ning tagada õpilase valmisolek õpingute ja tööeluga seotud otsuste tegemiseks ja elluviimiseks. Ettevalmistava õppe korraldus ja õppekava nõuded reguleeritakse eraldi haridus- ja teadusministri määrusega. Ettevalmistava õppe pakkumisega tagab riik haridussüsteemis koha kõigile õppimiskohustusega noortele, kes ei leia põhikoolijärgselt võimalust jätkata keskhariduses (sh kutsekeskhariduses) või kes vajavad muul põhjusel ettevalmistavat aastat enne järgmise õpitee valimist. Kuivõrd ettevalmistav õpe hakkab asendama ka teise taseme kutsevaliku õppekaval toimuvat õpet, tunnistatakse kehtestuks ka kõik sätted (§ 3 lg 8, § 10 lg 5-7, § 11 lg 3, § 12 lg 1¹, § 13 lg 10 ja lg 11), mis kehtivas määruses reguleerivad kutsevalikuõpet (eelnõu § 4 punktid 6 ja 13-15).

Punktiga 2 muudetakse paragrahvi 2 sõnastust määratledes kutseõppe sisendid laiemalt kui senine regulatsioon ette nägi. Muudatuse kohaselt on kutseõppe, sh kutsekeskharidusõppe õppekavade koostamise aluseks nii siseriiklikud kui rahvusvahelised standardid, Euroopa Liidu soovitused, riigi hariduspoliitilised eesmärgid, sotsiaalpartnerite sisend kui ka nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtted (õppijakesksus, väljundipõhisus jms). Tegemist ei ole lõpliku loeteluga, sest kutseharidusele on seatud kõrgendatud ootus vastata kiiresti muutuvatele töömaailma vajadustele ning normiloojal pole võimalik kõiki õppe sisendeid normis ette näha. Ka täna lähtutakse põhimõttest, et kutseõppe, sh kutsekeskharidusõppe õppekavade koostamise aluseks on siseriiklikud standardid. See tähendab, et keskharidusõppes võetakse aluseks haridusstandardina gümnaasiumi riiklik õppekava, erialadele, ametitele kehtestatud töömaailma nõuded kutsestandardite näol, aga ka sotsiaalpartnerite sisend, kui kutsestandardit ei ole. Samuti tuginetakse kutseõppe sisu loomisel erinevatele Euroopa Liidu soovitustele, nii on juba täna õppe sisu aluseks võetud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 18. detsembri 2006. a soovitus võtmepädevuste kohta. Muudatustega jäetakse määrusest välja otseviide 2006. a EL soovitusel ja selle kehtestamisele kutseharidusstandardi lisana, sest ei ole mõistlik siduda kutsehariduse sisu siseriiklikult ühe kindla Euroopa Liidu algatusega, kuna õppe sisu ajakohasena hoidmiseks tuleb arvestada ka hilisemate nt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22. mai 2018. soovitusel. Eelpool viidatud soovitusi on allikmaterjalina kasutatud ka riigi teiste haridusstandardite loomisel (nt gümnaasiumi ja põhikooli riiklik õppekava), kuid määrustes endas ei ole sellele viidatud või selle teksti määruse lisana kehtestatud.

Muudatus mõjutab eelkõige kutsekeskhariduse õppekavade koostamist, kuna senised õppekava koostamise alused muutuvad paindlikumaks, sest kui kutsekeskhariduse õppekava ei pea järgima kitsalt ainult ühte kutsestandardit, on võimalik pakkuda mitmekesisemaid õppevõimalusi võimaldades õppekavade koostamisel arvestada näiteks rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste EuroSkills ja WorldSkills standardeid⁸, samuti mitmetel tegevusalade tehnilisi kirjeldusi, mis on sätestatud Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega kooskõlas olevate Eesti Vabariigi Standarditega (EVS). Samas säilib ka senine põhimõte, mille kohaselt võib ka sotsiaalpartnerite sisend olla aluseks kutseõppe õppekava loomiseks. Sotsiaalpartneritena käsitletakse eelkõige kutse- ja erialaliite, mitte üksikuid tööandjaid. Nende antava sisendina käsitletakse eelkõige tööturul vajalike oskuste komplektide (kompetentside) kirjeldusi, mis on vajalikud juhul, kui kutsestandarditena vajalikud oskuste komplektid kirjeldatud.

Punktiga 3 täiendatakse paragrahvi 3 lõigetega 1¹–1³. Lisatava lõikega 1¹ sätestatakse, et õppe pakkumisel tuleb kasutada asjakohaseid õppe- ja hindamismeetodeid ning õppevahendeid ja õpikeskkondi, mis arvestavad õpilaste vajadusi ja toetavad õpiväljundite saavutamist. Muudatusega juhitakse tähelepanu õppe- ja hindamismeetodite valiku olulisusele, sest õpilaste

---

⁸ <https://worldskills.org/what/projects/wsos/>

võimed ja vajadused on erinevad ning sobivad meetodid ja vahendid tagavad õppimise tulemuslikkuse, suurendavad õpilaste kaasatust ning aitavad neil saavutada seatud õpiväljundeid parimal võimalikul viisil. Asjakohaste hindamismeetodite valik võimaldab toetada õpilaste arengut andes objektiivse ja õiglase tagasiside õppija edusammude kohta. Huvitavad ja õppijakesksed meetodid (nt probleemipõhine õpe, aktiivõpe) aitavad hoida õppija tähelepanu ja suurendavad tema pühendumust.

Lõigetega 1² ja 1³ täpsustatakse statsionaarse ja mittestatsionaarse õppevormi sisu. Kutseõppeasutuse seaduse § 28 kohaselt võib kutseõpe toimuda statsionaarses ja mittestatsionaarses õppevormis. Õppevormide erisusi on selgitatud väga üldiselt üksnes läbi iseseisva töö osakaalu. Samas erinevad need õppevormid õppimise intensiivsuse, ajakava ja ka kasutatavate õppemeetodite poolest. Praktikast on mõistete täpsem määratlemata jätmise viinud olukorrani, kus statsionaarse õppena pakutakse õpinguid, mis toimuvad näiteks õhtuti, nädalavahetustel või sessioonidena vaid kord kuus. Õppimiskohustuse rakendamiseks on vajalik standardis täpsustada, et statsionaarses õppevormis toimub õpe, mis on suunatud õpilastele, sh õppimiskohustuslikele õpilastele, kellele õppimine on põhitegevus. Ühtlasi on õpetaja või juhendaja poolt juhendatud tegevusel, sealhulgas kontaktõppel statsionaarses õppevormis suurem osakaal kui iseseisval töö. Mittestatsionaarses õppevormis toimuv õpe on suunatud eelkõige õppimiskohustuse täitnud õpilastele ehk täiskasvanud õppijaile ja õppija iseseisva töö osakaal on tunduvalt suurem kui statsionaarses õppes, sest õppija käib koolis kas töö või teiste põhitegevuste kõrvalt. Muudatus võimaldab selgemalt eristada kahte õppevormi ja toetada õppimiskohutuse eas olevaid noori oskuste omandamisel.

Punktiga 4 nähakse ette muudatused paragrahvi 3 lõigetes 2, 3 ja 4. Muudatusega ühtlustatakse ühelt poolt kutse- ja kõrgharidussüsteemis kasutatavad kontaktõppe ja praktika mõisted ja teiselt poolt muudetakse mitmeti tõlgendatavad e-õppe ja töökohapõhise õppe käsitlused senistes regulatsioonides. Lõike 2 muudatus sedastab selgelt, et kontaktõpe toimub õpikeskkonnas (sealhulgas e-õppe, praktilise töö või töökohapõhise õppena), milles osalevad vahetult nii õpilane kui ka õpetaja või juhendaja. Kontaktõpe, kus samaaegselt osalevad nii õpilased kui õpetaja võib toimuda nõ lähiõppes ehk koolis näiteks seminari, praktikumi, kollokviumi või muus õppetöövormis, kui ka veebis, näiteks e-kursusena. Lõike 3 uus sõnastus näeb ette, et praktika on juhendaja juhendamisel õppe käigus omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine töökeskkonnas. Kehtivas regulatsioonis oli praktika defineeritud üksnes selle toimumise koha, töökeskkonna kaudu. Muudatusega juhitakse tähelepanu praktika eesmärgile, milleks on õpikeskkonnas omandatud teadmiste ja oskuste kinnistamine läbi nende rakendamise reaalses töösituatsioonides. Täiendavalt sätestatakse, et praktika õppemaht määratakse kooli õppekavas, kehtivas regulatsioonis sellekohane nõue puudus.

Muudetakse ka § 3 lõike 4 sõnastust, täpsustades iseseisva töö definitsiooni. Iseseisevaks tööks on õpiväljundite saavutamiseks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine iseseisvalt, lähtudes õpetaja antud töö- või õppeülesannetest. Teisisõnu loetakse iseseisevaks tööks õpilase tegevust õpiväljundite saavutamiseks väljaspool kontaktõppe tunde. See hõlmab näiteks koduste ülesannete lahendamist, esitluste ettevalmistamist, erialase kirjanduse lugemist, praktikaaruande või muude kirjalike tööde koostamist. Kehtima jääb senises regulatsioonis esitatud nõue, mille kohaselt iseseisev töö peab olema õpetaja poolt eesmärgistatud ja tagasisidestatud, kuid täpsustatakse iseseisva töö osakaalu statsionaarses õppes. Sätestatakse, et see on vahemikus 15–20%. Mittestatsionaarse õppevormi korral vastavat regulatsiooni ei muudeta. Muudetakse seni erinevat tõlgendust võimaldanud olukord, kus koolid suurendasid kulude optimeerimise eesmärgil iseseisva töö mahtu statsionaarses õppes maksimumini ehk 50%-ni seda sõltumata õppe sihtrühmast, õppimiskohutuse eas olevad noored vs täiskasvanud.

Iseseiseva töö osakaalu piiritlemine statsionaarses õppes võimaldab selgemalt eristada kahte õppevormi ja toetada õppimiskohutusse eas olevaid noori oskuste omandamisel. Kuigi iseseisev töö võimaldab arendada õpilase enesejuhtimisoskust ja vastutustunnet, siis tuleb arvestada, et kõik õpilased ei ole võrdset võimekad iseseisvalt õppima, mistõttu on oluline, et õpilane saaks probleemi tekkimisel õpetajalt vahetult tagasisidet ja juhendamist seda eriti praktilises töös ja oskuste õppes. Samuti peab õpilase tervikliku arengu toetamiseks jääma aega ka puhkuseks ja huvitegevusteks.

Punktiga 5 muudetakse paragrahvi 3 lõigete 6 ja 7 sõnastust. Lõike 6 uus sõnastus laiendab seniseid võimalusi, kuidas toimub omandatud õpiväljundite hindamine. Tegemist on üldsättega, mis loetleb erinevad võimalused õppekavaga määratud õpiväljundite hindamiseks. Õpingute lõpetamise nõudeid täpsustatud käesolevas määruses vastava kutseõppe liigi kohta käivas peatükis. Lõike 6 muudatuse kohaselt on õpingute lõpetamiseks vajalik saavutada kõik õppekavaga määratud õpiväljundid, mille saavutatust hindamiskriteeriumitega määratud tasemel ja ulatuses tõendab õpilane praktilistes tööolukordades toimuva oskuste demonstratsiooni, kutseeksami, koolieksami, või riigieksamiga. Koolieksamina käsitletakse nii erialast lõpueksamit kui üldhariduslike õpingute lõpetamisel sooritavat eksamit. Lõikes 7 sätestatakse nõuded nii kutseeksami, riigieksami kui koolieksami ja oskuste demonstratsiooni korraldusele. Kehtivale regulatsioonile lisatakse, et riigieksamite korraldus on reguleeritud põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 31 lõigetes 2 ja 4 ning oskuste demonstratsiooni ja koolieksami korraldus reguleeritakse kooli õppekorralduseeskirjas. Praktilistes tööolukordades ehk hilisema tööeluga võimalikult autentses keskkonnas ja situatsioonis toimuv oskuste demonstratsioon viiakse läbi kooli- ja tööelu esindajate koostöös. Käesolev muudatus võimaldab tulevikus loobuda ühest suuremahulisest eksamist õpingute lõpul, mis erinevate uuringute põhjal on õpilase jaoks väga stressirohke ega võimalda hinnata õpilase suutlikkust omandatud teadmisi ja oskusi sihipäraselt ja situatsioonispetsiifiliselt rakendada. 2023. aastal OÜ LevelLab poolt läbiviidud uuringu „Kutsesüsteemi rakendumise analüüs”⁹ tulemuste kohaselt on Eesti erinevate kutseandjate kutseeksamite korraldus väga erinev, mistõttu seatakse õpilastele omandatud õpiväljundite tõendamisele väga erinevaid nõudmisi nii mahult kui ka keerukuselt. Näiteks maastikuehitaja kutse taotlemisel (kutse andjaks on Eesti Maastikuehitajate Liit) toimub hindamine e-portfoolio ja intervjuu alusel; IT-süsteemide noorempetsialisti kutse taotlemisel (kutse andjaks BCS) on nõutav kuue kuu pikkuse erialase töökogemuse olemasolu ning teoreetilist ja praktilist osa sisaldava eksamitöö sooritamine; ehituse valdkonnas (kutse andjaks Eesti Ehitusettevõtjate Liit) tuleb neljanda taseme oskustöölise kutseoskuste tõendamiseks sooritada üksnes teooriaksam. Eelpool viidatud uuring toob teiste riikide, Austria, Hollandi ja Soome näitel välja, et seal eraldi kutseeksamit ei toimu või on selle korraldamine, sh kasutatavate hindamismeetodite valik õppeasutuse pädevuses juhul, kui kutse antakse formaalhariduse omandamise järel riiklikult tunnustatud õppeasutuse poolt. Kutsekeskhariduse õppekavade rakendumise analüüsi¹⁰ lõppraportis tuuakse esile, et kutseeksamit õpiväljundite saavutamise hindamismeetodina peeti oluliseks pigem õpilaste jaoks formaalse õpingute lõpu tähistajana ning tööandjate vaatest ei oma õppekava seos kutsestandardiga, kutseksamit õpiväljundite saavutamise hindamismeetodina ja kutsetunnistuse olemasolu otsest praktilist väärtust.

Oskuste demonstratsiooni kasutusele võtmine õpiväljundite saavutatuse hindamismeetodina loob eeldused õppe kvaliteedi parendamisele, sest teadmised peavad avalduma tegevuse käigus, teisisõnu võimaldab oskuste demonstratsioon võimalikult autentses (töö)keskkonnas

⁹ Raun, M. jt. 2023 „Kutsesüsteemi rakendumise analüüs“. Levellab. Lk 58. <https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Kutses%C3%BCsteemi%20rakendumise%20anal%C3%BC%C3%BCsi%20aruanne.pdf>

¹⁰ Urman, H., jt. (2025). Kutsekeskhariduse õppekavade rakendumise analüüs. Tartu Ülikool, RAKE

saada tõendeid, kuidas oskab õpilane õpitut mõtestada ja kasutada. Sellise hindamise meetodi kasutuselevõttu eeskätt kutsekeskhariduses toetab ka õppekavade moodulpõhine ülesehitus, mis võimaldab omandatud oskusi demonstreerida ja hinnata õppe jooksul osade ehk moodulite kaupa. Oskuste demonstratsioon võib toimuda paindlikult – eelistatult ettevõttes toimuva praktika raames. Juhul kui ettevõttes teatud oskuste hindamist ei ole võimalik läbi viia, saab seda teha ka koolis. Erinevates koolides läbi viidava hindamise ühtlustamise ja kvaliteedi tagamise eesmärgil on kavas uue süsteemi rakendamiseks koostöös kutsehariduse spetsialistide ja töömaailma esindajatega töötada välja ühtsed hindamisülesanded ning hindamisele seatud nõuded. Tööandjate kaasamine toimub jätkuvalt erialaliitude kaudu, kes määravad enda esindaja nt konkreetse piirkonna ettevõtetest. Sedakaudu säilitatakse tööandjate kaasatus ja väline vaade õppe kvaliteedile ja tulemuslikkusele. Rakendustasandil toetatakse ja arendatakse õpetajate kompetentse oskuste põhiseks hindamise kavandamiseks ja läbiviimiseks, Euroopa Sotsiaalfondi programmide ÕKVA+ ja INSA¹¹ vahendite toel.

Punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 3 lõige 8, kuivõrd kutsevaliku õpe asendub õppimiskohustuse jõustumisel ettevalmistava õppega (*vt punkti 1 selgitus*). Määrusele lisatakse ka rakendussäte, mis näeb ette, et kõik kutsevaliku õppekaval õppijad lõpetavad siiski seni kehtinud tingimustega. Olenemata käesoleva sätte jõustumisest 1. septembrist 2025. a, suletakse kutsevaliku õppekavad kutseõppeasutuse seaduse 1. septembril 2025. a jõustuva redaktsiooni § 59¹ lõike 1 kohaselt hiljemalt 2026. a 31. augustil, mistõttu rakendatakse selle ajani reeglit, et õpe loetakse lõpetatuks pärast õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamist (*punkt 22 muudatus millega lisatakse eelnõu kohase määruse §-i 33 lõige 5*).

Punktiga 7 muudetakse paragrahvi 5 lõiget 1 lisades sellele süsteemsuse ja selguse tagamise eesmärgil mõtte, et kutseõppe tasemeõppe aluseks on õppekava. Õppekavad jagunevad jätkuvalt riiklikeks ja kooli õppekavadeks. Sisulist muutust muudatus kaasa ei too.

Punktiga 8 ja 9 muudetakse paragrahvi 6 lõigete 1 ja 2 sõnastusi. Muudatuse eesmärk on tagada suurem selgus kasutajatele ja kutseharidussüsteemi osapooltele, sisulisi muudatusi võrreldes senisega ei tehta. Paragrahvi 6 lõikes 2 oli kehtivas regulatsioonis sätestatud, et riiklik õppekava koostatakse koostöös sotsiaalpartneritega võttes aluseks kutseharidusstandardi, asjaomased kutsestandardid ja gümnaasiumi riikliku õppekava. Tegelikult võetakse õppekava aluseks laiem sisend, sh EL soovitusel ja hariduspoliitilised suunad, jne. Sel põhjusel tehakse viide kutseharidusstandardi lõikele 2, kus esitatakse kutseõppe sisendite loetelu.

Punktiga 10 muudetakse paragrahvi 8 sõnastust. Senisega võrreldes täpsustatakse nõudeid õppekava terviklikele sisuühikutele – moodulitele. Kuna muudatusi oleks vaja teha nii olemasolevate lõigete sõnastustes kui lisada uusi sätteid, siis kehtestatakse antud paragrahv tervikuna uues sõnastuses.

Lõigetes 1 ja 2 sätestatakse mooduli definitsioon ja seos õppekavaga, mis jääb samaks hetkel kehtiva määruse sõnastusega.

Lõikega 3 sätestatakse nõuded mooduli õpiväljundite kirjeldustele, mis kehtivas regulatsioonis puudusid. Muudatuse kohaselt, tuleb mooduli õpiväljundid sõnastada viisil, et nende saavutatust on õpilasel võimalik tõendada ja nende alusel on õpetajal või juhendajal võimalik anda õiglase ja erapooletu hinnang õpilase teadmiste ja oskuste tasemele ning õppekava

---

¹¹ Euroopa Sotsiaalfond+ sekkumised „Teaduspõhine õppekavade ja õppevara arendamine ning rakendamine ja õppekvaliteedi hindamine, personaalsed õpiteed ja õpialalüütika, (ÕKVA+)“ tegevuse 1.2 “Kutsehariduse õppekavade arendamine” ning „IT Akadeemia ja inseneriakadeemia arendamine kutse-, üld- ja huvihariduses (INSA)“ tegevus 2.2 Inseneeria valdkonna arendustegevused kutsehariduses“

eesmärkide ja õpiväljundite saavutamisele. Kehtivas regulatsioonis vastav nõue puudus. See on toonud kaasa suure halduskoormuse õppeasutustele õppekavade koostamisel ja töökoormuse haridus- ja teadusministeeriumi töötajatele õppekavade menetlemisel. Korduvalt on tekkinud vajadus saata registreerimisele esitatud õppekavu tagasi nende täiendamiseks justnimelt õpiväljundite sõnastuste tõttu. Näiteks kajastatakse õpiväljunditena kooli töökorralduslikke aspekte või õpetaja tegevust või esitatakse teemade loetelu, mis on vastuolus õppijakeskse ja väljundipõhise lähenemisviisiga kutsehariduses.

Lõikega 4 sätestatakse, et mooduli õppe maht kutsehariduse arvestuspunktides sõltub nii mooduli eesmärgist kui õpiväljunditega määratud oskuste ja teadmiste keerukusest ja ulatusest. Kehtivas regulatsioonis oli viide üksnes õpiväljunditele, mis ei olnud piisav õppemahu määratlemise alusena.

Lõikega 5 määratletakse, milliseid mooduleid õppekava võib sisaldada ning sätestatakse kutseõppe ja kutsekeskharidusõppe õppekavade ülesehituse erinevused. Muudatuse kohaselt eristatakse põhiõpingute, valikõpingute ja üldharidusõpingute mooduleid. Sealjuures kutseõppe õppekavades esitatakse ainult põhi- ja valikõpingute moodulid, kuid kutsekeskharidusõppe õppekava sisaldab nii põhiõpingute, valikõpingute kui üldharidusõpingute mooduleid.

Lõigetega 6 ja 7 sätestatakse nõuded põhiõpingute moodulitele. Muudatuse kohaselt määratakse põhiõpingute moodulitega kutse-, eri- ja ametialal tegutsemiseks vajalikud õpiväljundid. Lõikes 7 sätestatakse nõuded, mille kohaselt põhiõpingute moodulite ülesehitus, nende õpiväljundid, maht ja jaotus õppe ajas toetavad tööturul rakendumiseks vajalike kompetentside omandamist. Muudatus võimaldab sellisel viisil koostatud põhiõpingute mooduleid kasutada ka täienduskoolituse, sh mikro kvalifikatsiooniõppe pakkumiseks ning kutseõppe pakkumiseks põhikooli- või gümnaasiumiõpilastele. Sellistele nõuetele vastavad erialaõpingute moodulid toetavad paindlike õpiteede loomist ja võimaldavad õpilasel oma õpinguid üles ehitada enda huvidest ja arenguvõimalustest lähtuvalt. Vastava ettepaneku nõudeid täpsustada on esitanud ka kutsehariduse õppekavakomisjon.

Lõikega 8 sätestatakse nõue lõimida põhiõpingutesse elukestvaks õppeks vajalikke pädevusi ja tööelu üldoskusi mahus ja valikus, mis on vajalik asjaomase kvalifikatsiooni omandamiseks, õpingute jätkamiseks ja tööturule siirdumiseks. Muudatusega juhitakse tähelepanu ka tööelu üldoskuste (kriitiline mõtlemine, analüüsioskus, meeskonnatöö oskus, probleemide lahendamise oskus jms) arendamise vajadusele kutseõppes, millele on tööandjad juhtinud tähelepanu OSKA valdkondlikes uuringuraportites. Kutse- ja erialaste kompetentside omandamise kõrval on mõistlik arendada ka elukestvaks õppeks vajalikke pädevusi – teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis toetavad eneseteostust, isiklikku arengut, töö leidmist, ühiskonnas osalemist ja kodanikuaktiivsust.

Lõikega 9 reguleeritakse valikõpingute valikuvõimalusi ja tingimusi. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga laiendatakse valikõpingute valikuvõimalusi määratledes, et valikõpingute moodulitega määratakse õpiväljundid, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad täiendava kutse või osakutsega või toetavad üldpädevuste omandamist. Võrreldes seni kehtiva regulatsiooniga vähendatakse valikõpingute osakaalu õppekavades, luues võimalused kasutada õppe aega sihipärasemalt näiteks tööelu üldoskuste omandamiseks. Kehtivate õppekavade analüüsist ilmneb, et kutseõppe teise kuni viienda taseme, sh kutsekeskharidusõppe õppekavades on valikõpingute osakaal valdavalt 15%. Suurema paindlikkuse tagamiseks nähakse muudatusega ette vahemik 10-20%, see võimaldab paindlikult reageerida tööturu või

ühiskonna muutustele ja lülitada õppekavadesse valikõpingutena muutustega toimetulekuks vajalike kompetentside õpet. Teiselt poolt säilitatakse õpilase õigus valida valikmooduleid kooli teistest õppekavadest või teiste õppeasutuste õppekavadest kooli õppekorralduseeskirjas sätestatud korras.

Lõikes 10 sätestatakse sarnaselt kehtivale regulatsioonile, et põhi- ja valikõpingute moodulite õpiväljundid kirjeldatakse kutse- ja erialaste teadmiste, oskuste, iseseisvuse ja vastutuse ulatuse, õpipädevuse, suhtluspädevuse, enesemääratluspädevuse, tegevuspädevuse, infotehnoloogilise pädevuse ning algatusvõime ja ettevõtlikkuspädevuse kaudu. Vastavas lõikes antakse ka nende pädevuste üldised definitsioonid, mis on aluseks erinevate kutseõppe liike reguleerivates peatükkides kajastatud õpiväljundite kirjelduste koostamisel. Erandiks on kutsekeskhariduse õppekavad, mille moodulite õpiväljundite koostamisel lähtutakse §-s 23⁶ sätestatud üldpädevuste määratlustest ning käesolevas lõikes olevaid pädevuse määratlusi ei kasutata.

Lõikes 11 defineeritakse üldharidusõpingud, mis seonduvad õpilaste akadeemilise võimekuse arendamisega kutsekeskharidusõppes. Sealjuures loobutakse kutseharidusstandardis läbivalt „võtmepädevuste“ mõiste kasutusest, mis aga ei tähenda, et kutseõppeasutuse seaduses nimetatud võtmepädevuste sisu haridusstandard ei käsitleta. Muudatus on vajalik, et luua selgust kasutatavate mõistete osas kõigile kutseharidussüsteemi osapooltele. Kehtiva regulatsiooni kohaselt määratakse üldõpingutega kõigi kutsekeskhariduse õppekavade ühised võtmepädevuste õppe õpiväljundid. Mõiste „üldõpingud“, ei ole juurdunud õpetajate ja koolijuhtide seas üldharidusõpingute tähenduses, mida kinnitavad süsteemsed puudujäägid Eesti Hariduse Infosüsteemi kannetes, kus üldõpingutena käsitletakse nii tööelu üldoskuste kui ka üldpädevuste õpet. Ka mõiste „võtmepädevuste õpe“ on kasutusel mitmes erinevas tähenduses nii üldhariduse kui tööelu üldsokute ja elukestvaks õppeks vajalike üldpädevuste omandamise mõistes. Muudatusega asendatakse mõiste „üldõpingud“ mõistega „üldharidusõpingud“, mis väljendavad senisest täpsemalt vastavate õpingute olemust. Võtmepädevuste õppe asemel määratletakse, et üldharidusõpingute moodulitega määratakse kutsekeskharidusõppe õppekavades riigi üldkeskhariduse standardiga ehk gümnaasiumi riikliku õppekavaga kooskõlas olevad õpiväljundid. Täpsem regulatsioon üldharidusõpingutele kutsekeskharidusõppes kehtestatakse paragrahvis 23⁴.

Punktiga 11 täpsustatakse paragrahvi 9 lõike 2 sõnastust. Kool saab õppekava kohandamisel muuta valikõpingute mooduleid, sh nende mahtu, kuid mitte valikõpingute osakaalu õppekavas, mis on õppija jaoks fikseeritud tulenevalt õppekava kogumahule ja põhiõpingute mahule kehtestatud nõuetest.

Punktiga 12 asendatakse paragrahvi 9 lõikes 3 lauseosa „§ 32 lõikes 8“ lauseosaga „ § 31¹ lõikes 3“ tulenevalt õppimiskohustuse ea tõstmise eelnõuga kutseõppeasutuse seaduses tehtud muudatustest. Õpilase arengu ja õppimise toetamine on alates 1. septembrist 2025. a sätestatud kutseõppeasutuse seaduse §-s 31¹ ja antud normis käsitletav individuaalse õppekava regulatsioon selle paragrahvi lõikes 3.

Punktides 13-15 tehtud muudatused on seotud sellega, et õppimiskohustuse ea tõstmise eelnõuga asendub kutsevaliku õppekaval toimuv õpe ettevalmistava õppega (*vt ka punkti 1, 6 ja 22 selgitus*). Punktis 14 tehtav muudatus 2. taseme õppe miinimummahu kohta on selgitatud koos punkti 16 muudatuste selgitusega.

Punktiga 16 ja punktiga 14 muudetakse 2., 3. ja 4. taseme kutseõppe esmaõppe minimaalset õppemahu määra. Esmaõppe õppemaht tõstetakse 30 EKAPilt 60 EKAPini, et eristada selgemalt tasemeõpet täienduskoolitusest. Muudatus on vajalik tasemeõppe eesmärkide paremaks saavutamiseks, et õppekavad pakuks vajalikke tervikuskusi ning tasemeõpe ja täienduskoolitus õpe nii mahult kui sisult ei kattuks.

Punktiga 17 tunnistatakse kehtetuks **paragrahvi 18 lõike 4 teine lause**. Välja jäetakse lauseosa, mis puudutab kutsekeskharidusõppes õpingute alustamise tingimusi. Vastavad tingimused reguleeritakse peatükis⁵¹ paragrahvis 23¹. Antud lõige nagu kogu kutseharidusstandardi 5. peatükk jääb edaspidi reguleerima ainult 4. taseme kutseõpet. Neljanda taseme kutsekeskharidusõppe regulatsioon esitatakse eraldi peatükis 5¹.

Punktiga 18 muudetakse **paragrahvi 19 lõike 2 ja paragrahvi 25 lõikes 2 sätestatud** õppe mahu minimaalset määra vastavalt neljanda ja viienda taseme jätkuõppes, et eristada selgemalt tasemeõpet täienduskoolitusest. Muudatus on vajalik tasemeõppe eesmärkide paremaks saavutamiseks, et õppekavad pakuks vajalikke tervikuskusi ning tasemeõpe ja täienduskoolitus, sh mikrokvalifikatsiooni õpe nii mahult kui sisult ei kattuks. Edaspidi on jätkuõppe õppekavade minimaalne õppe maht 30 EKAPit.

Punktiga 19 muudetakse **paragrahvi 20 lõiget 4**. Senisega võrreldes täpsustatakse neljanda taseme kutseõppe lõpetajatele sätestatud õpingute jätkamise võimalusi viies need mh kooskõlla isikute õigustega, mis tulenevad teistest hariduse regulatsioonidest. Neljanda taseme kutseõppe läbimisel ei tõuse õpilase haridustase, st põhiharidusega õppija omandab küll kutse- ja erialased kompetentsid, kuid mitte keskharidust, seega on tal võimalik jätkata õpinguid neljanda taseme jätkuõppes. Kuna neljanda taseme kutseõppesse võivad õppima asuda ka keskhariduse omandanud isikud, näiteks gümnaasiumi lõpetamise järgselt, siis tuuakse eraldi välja, et keskhariduse olemasolul on võimalik õpinguid jätkata ka viienda taseme kutseõppe esmaõppes, rakenduskõrgharidusõppes või bakalaureuseõppes. Viidet neljanda taseme jätkuõppele ja viienda taseme esmaõppele kehtivas regulatsioonis ei sisaldanud, mis aga ei tähenda, et tegelikult sellist õigus isikutel poleks olnud.

Punktiga 20 tunnistatakse kehtetuks **paragrahvid 21 ja 23**. Käesolev 5. peatükk käsitleb vaid neljanda taseme kutseõpet, kutsekeskhariduse õpet puudutav regulatsioon esitatakse selguse huvides terviklikult peatükis 5¹.

Punktiga 21 lisatakse **määrusesse uus peatükk 5¹**, millega sätestatakse nõuded neljandal kvalifikatsioonitasemel toimuvale kutsekeskharidusõppele. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2023 – 2027 nähakse ette ülesanne muuta kutsekeskharidus gümnaasiumites pakutava üldkeskharidusega võrdväärseks valikuks põhiharidusega noortele haridustee jätkamisel. 2023. a sügisel käivitatud kutsehariduse reformi ja 2024. a vastu võetud õppimiskohustuse ea tõstmise koosmõjus eeldatakse, et põhihariduse omandanud õpilastest 40% jätkavad õpiteed kutsekeskharidusõppes.

Paragrahvis 23¹ määratletakse kutsekeskharidusõppe olemus, eesmärgid ja õpingute alustamise nõuded. Lõikes 1 sätestatakse, et kutsekeskharidusõpe on neljanda taseme kutseõppe esmaõpe, mille õppekava täitmisel täies mahus ja õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamisel omandab õpilane kutsekeskhariduse.

Lõikes 2 määratletakse kutsekeskharidusõppe eesmärk, milleks on üldhariduslike ja kutse- või erialaste teadmiste, oskuste ning väärtushoiakute omandamine, mis loovad õpilasele eeldused

tööle asumiseks õpitud kutse- või erialal või õpingute jätkamiseks järgmisel kutse- või haridustasemel. Sarnaselt gümnaasiumi riikliku õppekava § 3 lõikele 1 on kutsekeskharidusõppe ülesandeks, noore ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgi teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.

Lõikega 3 esitatakse õpingute alustamise nõuded, mis kehtivas regulatsioonis olid sätestatud § 18 lõikes 4, sisuliselt neid ei muudeta. Ka uue regulatsiooni kohaselt on kutsekeskharidusõppe õpingute alustamise tingimuseks põhihariduse olemasolu. Ning erandkorras võivad õpinguid kutsekeskhariduses alustada ilma põhiharidusest vähemalt 22-aastased isikud. Samas lisatakse täpsustus, et põhiharidusega isikute põhiharidusele vastavate kompetentside olemasolu hindab kool vastavalt kooli vastuvõtukorras sätestatud tingimustele. Vastav nõue, et tingimused tuleb vastuvõtukorras sätestada, kehtivas regulatsioonis puudus.

Paragrahviga 23² sätestatakse, et kutsekeskharidusõppe maht on 240 EKAPit senise 180 EKAPi asemel, mis jaguneb kohustuslike põhiõpingute ja üldharidusõpingute ning kooli poolt õpilasele pakutavate valikõpingute vahel. Õppe mahu tõstmise eesmärgiks on kutsekeskhariduse lõpetajate edukam rakendumine tööturul ning suurem valmisolek kõrghariduse tasemel õpingute jätkamiseks. Sellise ettepaneku on teinud ka tööandjad. Õppemahu tõus nähakse ette nii üldharidusliku ettevalmistuse kui erialaste põhiõpingute ümberstruktureerimise kaudu. Näiteks kohustuslike üldharidusõpingute õppemaht tõuseb 80 EKAPini senise 30 EKAPi asemel.

Uus kutsekeskhariduse õppekava struktuur ja mahud võrdluses hetkel kehtivaga on esitatud järgmisel joonisel:

	Hetkel kehtiv	Uus mudel
Õppe kogumaht	180 EKAP, so 3 aastat	240 EKAP, so 4 aastat
Kohustuslikud üldharidusõpingud	30 EKAP	80 EKAP
Põhiõpingud (erialaõpingud)	Olenevalt õpitavast erialast keskmiselt 122 EKAP sh praktika keskmiselt 34 EKAP	125 EKAP, sh praktika vähemalt 25 EKAP
Valik- ja vabaõpingud	27 EKAP Vabaõpingud puuduvad	35 EKAP, sh 5 EKAP õppija soovidest ja huvidest lähtuvaid vabaõpinguid
üldpädevused	Lõimitult põhiõpingutesse 30 EKAPi mahus	Lõimituna üldharidusõpingutesse ja põhiõpingutesse mahus ja valikus, mis on vajalik eriala omandamiseks

Kutsekeskharidusõppe maht on kehtiva regulatsiooni kohaselt 180 EKAPit (õppekava nominaalkestus 3 aastat). Kutseõppeasutuse seaduse kohaselt sätestatakse erandid õppe mahu suurendamise osas asjaomases riiklikus õppekavas. Kui regulatsiooni kehtestamise alguses 2013. aastal oli tavapärasest kolmeaastasest õppest (180 EKAP) suurem õppemaht 240 EKAPit (ehk 4-aastat) sätestatud vaid muusika ja esituskunsti õppekavarühmas eeskätt tulenevalt individuaalse õppe suurest osakaalust ja 210 EKAPit põllumajanduserialadel tulenevalt sesoonsusest, siis 2024. aasta lõpuks on erandeid mahukama õppe kohta kehtestatud ka mitmetes teistes õppekavarühmades. Selleks, et õppijate ettevalmistus vastaks paremini tööturu vajadustele on õppe maht 240 EKAPit ka näiteks informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia, audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine ning

transporditeenused, mootorliikurid, laevandus ja lennundustehnika õppekavarühmades. Tööandjate hinnangul on tehnika- ja inseneeriaga seotud erialadel kolmeaastane õpe liiga vähene, et see võimaldaks olla tööelus edukas ja tulla toime kiiresti areneva tehnoloogiaga.

Tõusnud on ka ühiskonna ootused kutsekeskharidusega õpilaste üldpädevustele ja üldhariduslikule ettevalmistusele, millele kehtiva regulatsiooni piires on raske vastata. Muudatus loob eeldused ka laiapõhjaliste¹² ja valdkondlike¹³ kutsekeskhariduse õppekavade loomiseks, mis võimaldavad õpilast senisest paremini ette valmistada muutustega kohanemiseks.

Kehtivatele kutsekeskhariduse õppekavadele, õppe mahuga 180 EKAPit, toimub õpilaste vastuvõtt veel üksnes 2025/26. õppeaastal ja alates 2026/27. õppeaastast toimub kutsekeskharidusõppesse vastuvõtt ainult uutele 4-aastatele õppekavadele.

Paragrahvi 23³ täpsustatakse kutseharidusstandardi § 8 lõigetes 7 ja 8 sätestatud nõudeid põhiõpingute moodulitele, sh põhiõpingute õppe mahule kutsekeskharidusõppes.

Lõikega 1 sätestatakse põhiõpingute kohustuslik õppe maht kutsekeskharidusõppes, mis on 125 arvestuspunkti. Õppe mahu fikseerimine on vajalik, et tagada õpilastele piisav kutse- ja erialane ettevalmistus, mis võimaldab soovi korral õpingute lõpetamise järgselt siirduda tööturule. Põhiõpingute õppe maht võrreldes hetkel kehtivate kutsekeskhariduse õppekavadega ei muutu. Praktika õppe maht kuulub põhiõpingute õppe mahu hulka ja määruks fikseeritakse üksnes selle miinimum, mis on 25 EKAPit, sest töökohapõhises õppes on praktika osakaal suurem, samuti on õpilasel võimalik läbida täiendav praktika valikõpingute raames.

Põhiõpingute mooduleid luues tuleb arvestada, et moodulite ülesehitus, maht, õpiväljundid, ja jaotus õppeaastati peavad toetama õppijate kompetentside (oskuste) arendamist selliselt, et need omaksid iseseisvat väärtust tööturul rakendumiseks. Põhiõpingute moodulid tuleb koostada selliselt, et neid on võimalik kasutada eraldiseisvate nõ õpiampsude või mikrokvifikatsioonidena täienduskoolituseks või ka eelkõppeks põhikoolis ja gümnaasiumis.

Lõikega 2 nähakse ette võimalus määrata põhiõpingute moodulitega erinevad suunavalikud ja spetsialiseerumised, et pakkuda õpiastele senisest suuremaid valikuvõimalusi õpitee kujundamiseks ka erialaõpingute raames. Suund viitab üldisele töövaldkonnale või alavaldkonnale kutseala sees, mis koondab sarnaseid ametialaseid funktsioone ja eesmärgi ISCO/ESCO klassifikaatori mõistes, võimaldades õppijal omandada vajalikud teadmised ja oskused laiemas kutsealases kontekstis. Suunavalikuga seotud põhiõpingute moodulid võimaldavad saada ülevaade ja oskused suurema kutsetegevuse valdkonna piires, näiteks ehituse valdkonnas sellistes tegevussuundades nagu konstruktsioonide ehitus, tehnosüsteemide paigaldus või ehitusviimistlus.

Spetsialiseerumine määratleb kitsamad ja spetsiifilisemad oskused ja teadmised konkreetse tegevussuuna raames, võimaldades õppijal omandada süvendatud kompetentsid ISCO klassifikaatori madalamate tasemete järgi määratletud ametialadele vastamiseks. Näiteks konstruktsioonide ehituse tegevussuuna raames on võimalik spetsialiseeruda katusepaigaldaja

¹² Laiapõhjaline õppekava hõlmab kompetentse erialadelt, mis kuuluvad ühte ISCED õppekavarühma. Näiteks ehituserialade õppekava on laiapõhjaline, hõlmates kompetentse kõigist ehituse valdkonda kuuluvatelt erialadelt maaler, plaatija, müürsepp jms.).

¹³ Valdkondlikuks saab õppekava nimetada juhul, kui selle käigus on võimalik omandada ühe õppesuuna erinevatesse õppekavarühmadesse kuuluvate erialade kompetentse. Näiteks on võimalik luua isikuteeninduse valdkonna õppekava, mis sisaldab kompetentse erialadelt, mis kuuluvad majutamine ja toitlustamine, juuksuritöö ja iluteenindus, reisimine, turism ja vaba aja veetmine õppekavarühmadesse

või müürsepp-betoneerija või ehituspusepa kutsetele. Spetsialiseerumisega seotud põhiõpingute moodulite koostamise aluseks on kutsestandardid või kitsamad töömaailma vajadustena kaardistatud oskuste komplektid. Õppe ülesehitus ja korraldus peavad tagama, et õppe lõpetamisel on õppija võimeline sooritama kutseeksami kui see eksisteerib.

Lõikega 3 sätestatakse nõue, mille kohaselt sisaldavad kutsekeskhariduse õppekava põhiõpingute moodulid 30 EKAPi mahus mooduleid, mille õppe eesmärgiks on arendada õpilasel õpitee jätkamiseks vajalikke pädevusi ja oskusi, mis toetavad teda ka ühiskondlikus elus hakkamasaamisel ja loeavad eeldused elukestvaks õppeks. Need moodulid on ühesuguse nimetuse, õppe mahu ja õpiväljunditega kõigis kutsekeskharidusõppe õppekavades võimaldades põhikoolist tulnud noorel sisse elada ja harjuda uue õppekorraldusega, sest õppimine kutseõppeasutuses erineb põhikoolis toimunud. Rakenduslikus õppes on üldhariduse õppega võrreldes suur iseseisva töö maht ning kontaktõpe vaheldub praktilise töö ja praktikaperioodidega. Õpinguid sissejuhatavad põhiõpingute moodulid on järgmised: digioskuste arendamine, oskused eluks ja tööks ning sissejuhatus kutseõpingutesse. Nende moodulite alusel läbiviidav õpe aitab võimestada õpilasi õpingute jätkamiseks, sh tõsta õpilase teadlikkust õpitavast kutsetegevuse valdkonnast, luues eeldused ka õpingute tulemuslikuks lõpetamiseks (eesmärk on vähendada õpingute katkestamist). Õpinguid sissejuhatava osa vajaduse tõid 2023. ja 2024. aastal toimunud õppekavade arendusseminaridel välja ka kutse- ja erialade juhtõpetajad ja kutseõppeasutuste õppejuhid. Vastavad moodulid on välja töötatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse valdkonna peaekspertide juhtimisel ja need kehtestatakse koos üldharidusõpingute moodulitega kutseharidusstandardi lisas.

Lõikes 4 sätestatakse, et õpinguid sissejuhatavate moodulite ülesehitus ja õppekorraldus peab võimaldama õppijal liikuda erinevate õppekavade vahel. See on vajalik selleks, et kui õpinguid alustanud noor leiab, et ta sooviks liikuda sama kooli mõnele teisele õppekavale, oleks see ilma suuri puudujääke tekkimata võimalik. Seega peaks põhiõpinguid sissejuhatavate moodulite õpe toimuma kõigil õppekavadel eelduslikult esimesel poolaastal.

Paragrahviga 23⁴ reguleeritakse üldharidusõpinguid kutsekeskharidusõppe õppekavas. Kõrghariduse tasemel õpingute jätkamiseks või tööturule siirdumiseks piisava ettevalmistuse saamiseks suurendatakse kohustuslike üldharidusõpingute mahtu 80 EKAPini senise 30 EKAPi asemel, mille tulemusel tõuseb õppekava nominaalkestus 4. aastani.

Kutsekeskhariduse õppekavade rakendumise analüüsis¹⁴ toob Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE välja kutsekeskhariduse senised tugevused ja valupunktid. Koolijuhtide ja õpetajate hinnangul on kutsekeskharidusõppe sidusus gümnaasiumi riikliku õppekavaga oluline, et tagada lõpetajatele võrdväärsed võimalused õpingute jätkamiseks kõrghariduses. Samas on praegustes kutsekeskhariduse riiklikes õppekavades seatud eesmärged, kutsekeskharidusse jõudvate õpilaste heterogeensust ja üldharidusega seotud õpingute piiratud mahtu arvestades keeruline, kui mitte võimatu saavutada. Õpilaste hinnangul annab kutsekeskharidus neile hea ettevalmistuse jätkuõppeks kutsekoolis või tööturule siirdumiseks, ent ettevalmistust kõrghariduses jätkamiseks hinnati tagasihoidlikuks.

Kutsekeskharidusõppes muudeti üldharidusõpingutega seonduvat viimati 2013. aastal, mil Soomes rakendatava mudeliga sarnaselt jagati üldhariduslik õpe kaheks osaks. Üldõpingute moodulitega kehtestati ühiste väljunditega moodulid 30 EKAPi mahus kõigile

---

¹⁴ Urmann, H., jt. (2025). *Kutsekeskhariduse õppekavade rakendumise analüüs*. Tartu Ülikool, RAKE.

kutsekeskhariduse õppekavadele. Lisaks tuli 30 EKAPi mahus üldharidusõppega seonduvat lõimida eriala põhiõpingutesse muutes niiviisi õppe praktilisemaks ja elulisemaks. Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri kutseõppe kvaliteedi hindamisnõukogu on oma mitmetes protokollides juhtinud tähelepanu, et lõimitud üldhariduslikku õpet ei ole suudetud rakendada kavandatud viisil täies ulatuses. Seetõttu on erinevad sidusrühmad seisukohal, et üldhariduse maht kutsekeskhariduses on drastiliselt vähenenud ning lõpetajad ei omanda töötamiseks ja edasiõppimiseks vajalikke üldpädevusi, sh üldhariduslikku ettevalmistust. Kutsekeskhariduse lõpetajatest on viimase kümnendi jooksul jätkanud õpinguid kõrghariduses alla 10% lõpetajatest. Paremat üldhariduslikku ettevalmistust eeldavad aga üha keerukamaks muutuvad tööülesanded erinevatel kutse- ja erialadel.

Muudatuse tulemusel on edaspidi üldharidusõpingute maht kutsekeskhariduse õppekavas võrreldav gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud mittestatsionaarse õppevormis toimuva õppe mahuga, mis on 72 kursust. Säilib õppe ülesehitus õpiväljunditest koosnevate moodulitena.

Lisaks kohustuslikele üldharidusõpingutele säilib võimalus omandada üldharidusega seotud õppeaineid või nende osasid ka põhiõpingutesse lõimituna. Suuna- või valdkonna- või erialapõhised üldharidusõpingute moodulite kirjeldused ja õppe maht esitatakse põhiõpingute moodulite loetelus. Näiteks võõrkeelsete erialaste terminite aga ka juhendmaterjalidest arusaamiseks vajalik ettevalmitus on põhiõpingute osa.

Lõikega 2 ja 3 sätestatakse kohustuslike üldharidusõpingute moodulite nimetused ja õppe maht kutsehariduse arvestuspunktides. Üldharidusõpingute mooduleid on senise 6 asemel 9. Lisanduvad kehakultuuri ja riigikaitseõpetuse moodulid ning kohustus õpetada kutsekeskharidusõppes vähemalt kahte võõrkeelt (vastavalt keeleoskustasemetel B1 ja B2). Muudatusega on ajakohastatud moodulite kirjeldused, luues selged seosed gümnaasiumi riikliku õppeavaga, arvestades sealjuures ka Euroopa Nõukogu soovitusena aastast 2018. võtmepädevuste kohta elukestvas õppes. Ajakohastatud kohustuslike üldharidusõpingute moodulite kirjeldused, mis hõlmavad moodulite nimetusi, õppe mahtu, eesmärki, õpiväljundeid ja nende lävendi taseme hindamiskriteeriume esitatakse määruse lisas.

Paragrahviga 23⁵ sätestatakse valikõpingute valiku võimalused ja tingimused kutsekeskharidusõppes. Reguleerimisega laiendatakse valikõpingute moodulite koostamise võimalusi ja määratletakse senisest selgemad nõuded valikõpingute pakkumisele.

Lõikega 1 sätestatakse, et valikõpingute õppe maht kutsekeskharidusõppes on 35 EKAPit senise 27 EKAPi asemel, mis sisaldab ka õppija soovidest ja huvidest lähtuvaid vabaõpinguid 5 EKAPi mahus.

Lõikega 2 sätestatakse, et edaspidi on võimalik õpilasele pakkuda kutsekeskharidusõppes valikõpinguid ka piirkonna tööandjate vajadustest lähtudes, samuti täiendavat üldharidus ja kutseõpet. Samuti võivad valikõpingute moodulid olla seotud ka rakenduskõrgharidus- ja huviharidusõppega.

Piirkondlikul vajadusel põhinevad valikõpingud hõlmavad piirkonna tööandjate vajadustel põhinevate kompetentside õpet, mis lähtub rohkem kui ühe tööandja vajadustest, võimaldades koolil kiiresti reageerida piirkonna tööandjate vajadustele. Asjakohased kutseoskusnõuded ja õppe mahu kutsehariduse arvestuspunktides määratleb kool koostöös piirkonna tööandjatega.

Täiendavad üldharidusõpingud võimaldavad õpilasel omandada piisava ettevalmistuse õpingute jätkamiseks järgmisel haridus- või kutsetasemel. Selliste õpingute õppe maht on 5 kuni 30 EKAPit. Kutseõppeasutuse seadus § 35 lg 2 kohaselt on kutsekeskhariduse omandanud isikutel õigus jätkata üldharidusõpinguid kutseõppeasutuses või gümnaasiumis mittestatsionaarses õppevormis kuni ühe õppeaasta ulatuses (edaspidi lisa-aasta), et valmistuda õpingute jätkamiseks kõrghariduse tasemel, kuid seda võimalust on viimase 10-aasta jooksul kasutanud üksikud õpilased. Lisa-aasta pakkumist kutseõppeasutustes ei ole toetanud ka kutseõppe rahastusmudel. Õpilaste ja lõpetajate vähene teadlikkus antud võimalusest viitab ka puudulikule teavitustööle koolide poolt.

Samuti nähakse ette võimalus õpingute raames täiendada olemasolevaid ja arendada uusi kutse- ja erialaseid kompetentse ning tööeluks vajalikke üldoskusi osaledes täiendaval praktikal. Valikõpingutena pakutava täiendava praktika õppe maht on kuni 30 EKAPit. Täiendav praktika peab olema seotud õpitava eriala ning õppija isiklike arenguvajadustega. Täiendava praktika võib õppija sooritada ka välisriigis, mis võimaldab arvestada õppekava täitmisena ka näiteks Erasmus+ programmi toetusel toimuval õpirändel omandatud. Samuti võib täiendav praktika toimuda töökohapõhise õppena. Täiendava praktika võimalused ja valikukriteeriumid sätestatakse kooli õppekorralduseeskirjas.

Valikõpingutena võib õppija valida mooduleid ka järgneva haridus- või kutsetaseme õppekavadest. Antud võimalus kehtivas regulatsioonis puudub. Muudatus loob eeldused sujuvamaks liikumiseks erinevate haridustasemete vahel. Järgmise haridustasemena mõeldakse eelkõige rakenduskõrgharidusõpet. Vastavad moodulid töötatakse välja kutseõppeasutuse ja rakenduskõrgkooli koostöös ja nende õppe eelduseks on luua soodsam pinnas õpingute jätkamiseks järgmisel haridustasemel.

Lõikega 3 sätestatakse, et kõikides kutsekeskhariduse õppekavades tuleb valikõpingutena pakkuda ettevõtlusõppega seonduvaid valikõpinguid 4 kuni 6 EKAPi mahus. Vastavad moodulid on välja töötatud ESF programmi „Edu ja Tegu“ raames ning need toetavad elukestvaks õppeks vajaliku algatusvõime ja ettevõtluspädevuse arendamist. Samuti tuleb pakkuda valikmoodulina riigikaitseõpetuse välilaagrit, mis võimaldab õpilastel soovi korral rakendada riigikaitseõpetuse moodulis omandatud teadmisi ning omandada välilaagri tingimustes toimetulekuks vajalikud oskused. Vastava mooduli õppe maht on 1,5 EKAPit. Õpetegevus välilaagris viiakse läbi Kaitseväe ja Kaitseväe ohutuseeskirjade ja väljaõpet reguleerivate eeskirjade alusel ja see toimub Kaitseväe või Kaitseväe struktuuriüksuses või nende poolt korraldatud kohas. Relva- ja laskeõpe viiakse läbi vaid juhul, kui lasketiirus on võimalik tagada õppeks vajalikud tingimused, vahendid, sh isikukaitsevahendid ja pädevad õppe läbiviijad. Ettevõtlusõppe kui riigikaitseõpetuse välilaagri moodulid on ühesuguse nimetuste, õppe mahu, õpiväljundite, sh lävendi taseme hindamiskriteeriumitega kõikides kutsekeskhariduse õppekavades ja nende kirjeldused kehtestatakse kutseharidusstandardi lisana.

Lõikega 4 nähakse ette võimalus arvestada õppekava täitmisena ka mitteformaalse ja informaalset õppe käigus omandatud kuni 5 EKAPi mahus. Vastavad valikõpinguid nimetatakse vabaõpinguteks ning nende valiku võimalused ja tingimused sätestatakse kooli õppekorralduseeskirjas. Mitteformaalõppes on õpilasel võimalik valida vastavalt oma huvidele, mida ta õppida soovib. Seega laiendab see õpilase valikuvõimalusi ning aitab kaasa õpilase autonoomsuse kasvule. Näiteks on võimalik vabaõpinguna arvestada õppekava täitmisena rahvusvahelistel kutsemeistrivõistlustel WorldSkills ja EuroSkills omandatud kogemusi, kuid ka varasemate õpingute ja töökogemuse kaudu õpitut. Vastav võimalus

kehtivas regulatsioonis puudub. Vabaõpingutena võib õpilane oma huvidest ja soovidest lähtuvalt valida mooduleid ka kooli teiste erialade või ka teiste õppeasutuste õppekavade hulgast. Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise eesmärk formaalõppe osana on toetada elukestva õppe põhimõtete rakendumist ning pakkuda igale õpilasele õpimotivatsiooni toetavaid valikuterohkeid ja kättesaadavaid õpivõimalusi. Vabaõpingud ei pea olema seotud õpitava erialaga.

Paragrahviga 23⁶ sätestatakse, et kutsekeskharidusõppe moodulite õpiväljundite kirjeldamisel tuleb juhinduda nii kutseasutuse lisas esitatud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 4. taseme kirjeldusest kui ka käesolevas sättes esitatud üldpädevustest. Üldpädevused on samad gümnaasiumi riikliku õppekava § 4 lõikes 3 sätestatud üldpädevustega.

Paragrahviga 23⁷ lõigetega 1-6 sätestatakse õpingute lõpetamise nõuded kutsekeskharidusõppes sh kehtestades ühtsed reeglid kohustuslike põhi- ja üldharidusõpingute õpiväljundite saavutatuse hindamisele.

Lõike 1 kohaselt on õpilasel vajalik õpingute lõpetamiseks saavutada kõik õppekavaga määratud õpiväljundid. Sama nõue on ka kehtivas regulatsioonis.

Lõikega 2 sätestatakse, et põhiõpingute ehk erialaõpingute õpiväljundite saavutatust hinnatakse praktilises tööolukorras toimival oskuste demonstratsioonil, mis võib toimuda ka kutseeksamina. Hindamine viiakse läbi kooli ja töömaailma esindajate, kutse- ja erialaliitude koostöös ning see võib toimuda osade kaupa kogu õppe jooksul. Hindamisülesanded ja -kriteeriumid töötatakse välja HTMi ja vastutusvaldkonna koolide koostöös kaasates kutse- ja erialaliite. Kui hindamine toimub osade ehk moodulite kaupa tähendab, et õpilane peab pingutama kogu õppe aja jooksul ning on võimalik hinnata ühtsetel alustel kõiki põhiõpingute käigus omandatavaid kompetentse sh tööelu üldoskusi. Oskuste demonstratsiooni kui hindamiseetodi kohta vt ka punkti 5 selgitust.

Lõikega 3 nähakse ette, et kutsekeskhariduse õpilased, kes on valikõpingutena valinud täiendavad üldharidusõpingud 30 EKAPi mahus, on kohustatud õpingute lõpetamiseks sooritama riigieksamid eesti keeles, matemaatikas ja võõrkeeles. Riigieksamid viiakse läbi põhikooli ja gümnaasiumiseaduse §-s 31 kehtestatud korras. Õpilased, kes ei valinud valikõpingute raames täiendavaid üldharidusõpinguid 30 EKAPi mahus peavad sooritama koolieksami eesti keeles, matemaatikas ja võõrkeeles. Samas on neil koolieksamite asemel võimalik sooritada ka riigieksamid. Kehiv regulatsioon näeb ette, et õpiväljundite saavutatust hinnatakse kutseeksamiga. Oskuste demonstratsiooniga või kutseeksamiga pole võimalik tõendada üldhariduslike õpiväljundite saavutatust, samas üldharidusõpingute moodulite õppe maht moodustab ligi kolmandiku õppekavaga määratud õpingute mahust. Eesti keele, matemaatika ja võõrkeele eksamite sooritamise nõude kehtestamine kas riigieksami või koolieksamina loob senisest paremad eeldused õpingute jätkamiseks ja annab kindlust, et kutsekeskharidus on konkurentsivõimeline. Samas soovist kiiresti tööturule suunduda ei pruugi 17-18 aastased noored teha teadlike valikuid õpingute ajal ja täiendavate üldharidusõpinguid valivaid õpilasi võib olla liiga vähe, eriti Tallinnast ja Tartust väljapoole jäävates koolides. Soovides hiljem siiski õpinguid jätkata tuleks ettevalmistuskursused ise kinni maksta.

Lõike 4 regulatsioon tuleneb eestikeelsele õppele üleminekul tehtud kutseõppeasutuse regulatsioonist (kutseõppeasutuse seaduse § 34 lõikes 1²), mis näeb ette, et õpilased, kes õpivad eesti keelt teise keelena, peavad sooritama eesti keele kui teise keele riigieksami või eesti keele riigieksami põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 31 ja selle alusel kehtestatud korras.

Lõige 5 näeb ette, et kutsekeskharidusõppe lõpetanule väljastab kool lõputunnistuse kutsekeskhariduse omandamise kohta koos hinnetelehega.

Lõikega 6 määratletakse õpingute jätkamise võimaluse kutsekeskharidusõppe lõpetamisel, mis on samad nagu kehtivas regulatsioonis.

Punktiga 22 lisatakse paragrahvi 33 üleminekuga seotud regulatsioon. Lisatakse lõiked 3-6.

Lõikega 3 nähakse ette, et enne käesoleva määruse jõustumist kehtestatud riiklikud õppekavad ja Eesti hariduse infosüsteemis registreeritud kutsekeskhariduse kooliõppekavad viiakse kooskõlla peatüki 5¹ nõuetega hiljemalt 31. augustiks 2026. a. Kooskõlla viimata kutsekeskhariduse kooli õppekavad sulgeb kool hiljemalt 1. septembril 2028. a. See tähendab, et kehtivad kutsekeskhariduse õppekavad, mille õppe maht on 180 EKAPit toimub õpilaste vastuvõtt veel üksnes 2025/26 õppeaastal ja need suletakse 1. septembril 2028.a ehk sisuliselt ühe nominaalkestvuse möödumisel. Olemasolevad kutsekeskhariduse õppekavad muudetakse 4-aastasteks asendades üldõpingute moodulid käesoleva määruse § 23⁴ sätestatud nõuetele vastavate üldharidusõpingutega. Samuti tuleb asendada põhiõpingute moodul „Õpitee ja töö muutuv keskkonnas“ õppe mahuga 5 EKAPit õpinguid sissejuhatava põhiõpingute mooduliga „Oskused eluks ja tööks“ õppe mahuga 15 EKAPit.

Lõikega 4 tagatakse, et kõigi kuni 2025/2026. õppeaastani (kaasaarvatud) kutsekeskhariduse õppekavadele vastu võetud õpilaste hindamine toimub seni kehtinud korras. Õpilastele peab olema tagatud võimalus õpingud läbida ja lõpetada nendel tingimustel, mis õppesse astudes kehtisid.

Lõikega 5 täpsustatakse kutseõppeasutuse seaduse 1. septembril 2025. a jõustuva redaktsiooni § 59¹ lõike 1 toodud üleminekureegleid kutsevaliku õppekavalt ettevalmistavale õppele. Õpilane, kes õpib 2025/2026. õppeaastal kutsevaliku õppekaval, saab õppida kutsevaliku õppekaval 2026. aasta 31. augustini. Kutsevaliku õppekava loetakse lõpetatuks pärast õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamist. Kutsevaliku õppe läbiviimisele kohaldatakse käesoleva määruse enne 2025. aasta 1. septembrit kehtinud redaktsiooni (*vt ka punkti 6 selgitust*).

Lõikega 6 nähakse ette, et 4. ja 5.taseme jätkuõppe õppekavad, mille õppe maht on väiksem kui 30 EKAPit ja 2., 3. ja 4. taseme esmaõppe õppekavad, mille õppe maht on väiksem kui 60 EKAPit kehtivad kuni nende käesoleva määrusega kooskõlla viimiseni, kuid mitte kauem kui 31. augustini 2026. a. viiakse käesoleva määrusega vastavusse 31. augustiks 2026. a. See tähendab, et alates 1. septembrist 2026. a võetakse õpilasi vastu ainult käesoleva määrusega kooskõlas olevatele õppekavadele.

Punktiga 23 tunnistatakse kehtetuks määruse lisa 1. (*vt punkti 2, kutseharidusstandardi § 2 muudatuse selgitust*).

Punktiga 24 muudetakse määruse lisa 2 ja esitatakse tervikuna uues sõnastuses. Eesmärk on laiendada õppevaldkondi, -suundi ja õppekavarühmi, milles toimub 2.-5. taseme kutseõpe. Muudatus võimaldab edaspidi luua õppekavu valdkondades, kus seni kutsehariduses tasemeõppe, sh kutsekeskharidusõppe võimalused puudusid. Näiteks lisandus hariduse õppevaldkond ja -suund ning õppekavarühmad “klassiõpetaja koolituse õppekavarühm” ja

“aineõpetaja koolituse õppekavarühm”. Klassiõpetaja õppekavarühma kuuluvad ka nt õpetaja abi (abiõpetaja) õppekavad, millele koostatavas kutsestandardis kavandatakse magistrikraadist madalamat haridusnõuet, mis võimaldaks õpet pakkuda ka kutseõppeasutustes. Aineõpetaja koolituse õppekavarühma kuulub aga nt ka laste muusikakoolide muusikaõpetajate täienduskoolituse õppekavu, mida H. Elleri Muusikakool ei ole saanud seni pakkuda õiges õppekavarühmas, ent vajadus sellise koolituse järele on olnud suur juba aastaid.

Lisanduvad ka õppekavarühmad sport, mujal liigitamata tehnikaalad aga ka erinevate õppesuundade interdistsiplinaarsed õppekavad, näiteks põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria interdistsiplinaarne õppekavarühm, mis võimaldab luua laialdaste valikutega kaasaegseid õppekavu.

Punktiga 25 lisatakse määrusele lisa 3, kus on kirjeldatud kõigile kutsekeskhariduse õppekavadele kohustuslikud põhiõpinguid sissejuhatavad moodulid, üldharidusõpingute moodulid ning valikõpingute moodulid.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse määruse jõustumine.

Nähakse ette määruse §-de 1-3 ja § 4 punktide 6 ja 13-15 jõustumine, mis on otseselt seotud õppimiskohustuse eelnõu jõustumisega 1. septembril 2025. a.

Eelnõu §-s 4 käsitletud kutseharidusstandardi muudatused, mis on punktides 1-5 ja punktides 16- 24 jõustuvad aga üldises korras. Uued kutsekeskhariduse õppekavad on välja töötatud ja neid on plaanis hakata rakendama 2025/2026 õppeaastast. Selleks, et see oleks võimalik, peavad muudatused jõustuma üldises korras. Muudatused toetavad õppimiskohustuse rakendamist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusaktidega.

Samas on eelnõu § 4 muudatuste kavandamisel arvestatud mitmete Euroopa Liidu soovitusetega, nt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 18. detsembri 2006. a ja 22. mai 2018. a soovitusel võtmepädevuste kohta ning Euroopa Liidu Nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitus jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta.

4. Määruse mõjud

4.1. Karjääriteenused

Kehtivad üldhariduse riiklikud õppekavad sätestavad kooli kohustuse pakkuda karjääriteenuseid ja konkreetsed teenused ka kooli õppekavas kirjeldada. Sellest hoolimata on praegu õpilastele kättesaadav karjääriteenuste kvaliteet väga ebaühtlane. Eestis on koole, kus karjääriteenuste pakkumine on süsteemne ja pikaajalise traditsiooniga. Samal ajal on paraku koole, kus piirduakse üksikute loengutega ning süsteemne tugi õpilastele puudub¹⁵.

---

¹⁵ Vt PISA 2022 https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Pisa_tulemused_2022_.pdf

Täienduse eesmärk on tagada, et kõik õpilased saaksid vajalikku tuge karjääri planeerimiseks ja teadlike valikute tegemiseks, õpetajad oleksid toetatud karjääriteenuste lõimimisel õppetöösse, lapsevanemad kaasataks paremini õpilaste karjäärivalikute toetamise protsessi ning koolid ja kohalikud omavalitsused saaksid kindlama raamistiku ja toe karjääriteenuste korraldamiseks.

Mõju sihtrühm: õpilased

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Mõju kirjeldus

Muudatus ei oma negatiivset mõju võrdsele kohtlemisele. Kuna õppimiskohustuse eapiiri tõus toob vajaduse pärast põhihariduse omandamist igal juhul haridusteed jätkata, tagab kvaliteetne karjääriteenuste pakkumine õpilastele selleks paremad võimalused.

Kui kooli õppekavas on karjääriteenuste pakkumine selgelt ja konkreetselt kirjeldatud, tagab see õpilastele karjääriteenuste parema kättesaadavuse, mis omakorda vähendab valede valikute tegemise riski. Regulaarne ja hästi korraldatud karjääriteenuse rakendamine aitab õpilastel seada realistlikke eesmärke ja töötada nende saavutamise nimel. Koostöö väliste partneritega (nt ettevõtted, Töötukassa karjäärispetsialistid) võimaldab õpilastel saada praktilisi kogemusi ja tutvuda töömaailmaga reaalses keskkonnas.

Süsteemne tagasiside kogumine võimaldab tuvastada kitsaskohti ja parandada karjääriteenuste kvaliteeti, mis omakorda tagab õpilastele parema teenuse.

Negatiivne sotsiaalne mõju õpilastele võib kaasneda juhul, kui koolil puuduvad piisavad ressursid kvaliteetse karjääriteenuse pakkumiseks, sh puuduvad näiteks spetsialistid, töötajatel on ülekoormus, koostööpartnereid ei ole või nad asuvad kaugemal. Sellisel juhul võib karjääriteenuse kvaliteet kannatada ning õpilased saavad ebaühtlast tuge. Samas on määrusemuudatuse eesmärk seda olukorda just vältida, tagades ühtlase kvaliteediga karjääriteenuse üle Eesti.

Riski maandavad Töötukassa teenused, mis on koolidele tasuta ning kättesaadavad Eesti eri piirkondades. Samuti on koolidel võimalik riske maandada õppeprotsessi kujundamisega, kui karjääripädevus lõimitakse õppeainete ja üldpädevustega läbivalt kõigis kooliastmetes.

Väga oluline on, et õpilased oleksid ise piisavalt kaasatud, sest karjääriteenuse edukus sõltub olulisel määral ka õpilaste motivatsioonist ja aktiivsusest. Kui õpilased ei mõista teenuse olulisust, võib mõju jääda tagasihoidlikuks.

Mõju sihtrühm: lapsevanemad

Mõju valdkond: sotsiaalne mõju

Mõju kirjeldus

Kvaliteetne karjääriteenus hõlmab kõiki osapooli, sealhulgas lapsevanemaid. See võimaldab ka lastevanematel saada teadlikumaks oma laste võimalustest edasiõppimisel ja edasise karjääri kujundamisel. Karjääriteenuste kaudu pakutav teave aitab lapsevanematel mõista, kuidas toetada oma lapse huve ja tugevusi. Koolis korraldatavatel infopäevadel, töötubades ja kohtumistel saavad osaleda lapsevanemad ning jagada oma teadmisi ja kogemusi.

Mõned lapsevanemad võivad tunda, et nad ei ole piisavalt informeeritud koolis pakutavatest karjääriteenustest, mis võib vähendada nende aktiivset osalemist. Riski maandab koolidel lasuv kohustus õpilasi ja nende lapsevanemaid edasiõppimisvõimalustest teavitada (PRÕK § 16). Samuti ei pruugi kõik lapsevanemad mõista karjääriteenuste olulisust ning võivad alahinnata selle mõju lapse tulevikule. Seetõttu on oluline, et kool jagaks piisavalt infot kõigile osapooltele ning suhtlus oleks piisavalt avatud.

Mõju sihtrühm: koolid

Mõju valdkond: nt mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju kirjeldus

Karjääriteenuseid pakutakse koolis erinevate osapoolte ühise koostööna. Koolides, kus karjääriteenuste pakkumine on juba süsteemne, olulist koormuse kasvu ei teki. Lisandub siiski vajadus karjääriteenuste seireks ja selle põhjalikumaks lahti kirjutamiseks kooli õppekava üldosas.

Kooli seisukohast on muudatus suure potentsiaaliga parandada hariduse kvaliteeti ja tõsta õpilaste rahulolu ning ettevalmistust tulevikuks. Siiski eeldab see selgeid suuniseid, piisavaid ressursse ja tugevat koostööd osapoolte vahel. Kui koolid suudavad rakendada karjääriteenuseid süsteemselt ja tõhusalt, tõuseb ka hariduse üldine tase ja koolide maine.

Süsteemne lähenemine võimaldab koolidel optimeerida karjääriteenusega seotud ressursse, vältides dubleerimist ja parandades nende sihipärast kasutamist. Teenuse regulaarne seire võimaldab paremini mõista, mis töötab ja mis mitte.

Muudatus soodustab ka koolisisest meeskonnatööd karjääriteenuste lõimimisel ning koostööd väliste partneritega. Võrgustikutöö aitab koolidel pakkuda mitmekülgsemaid ja kvaliteetsemaid teenuseid, mida nad üksi ei suudaks pakkuda.

Konkreetne sõnastuse muudatus annab koolidele kindlama raamistiku karjääriteenuste kavandamiseks ja elluviimiseks, muutes protsessid süsteemsemaks ja tõhusamaks. Selged suunised lihtsustavad kooli juhtkonnal karjääriteenuste prioriteetide seadmist ja ressursijaotust. Mõned õpetajad ja kooli töötajad võivad tajuda karjääriteenuste lõimimist kui lisakohustust, probleemiks on üldjuhul niigi suur ülekoormus igapäevatoos. Oluline on tõhus teavitamine ja toetus.

Koolidele on valminud 2024. aasta lõpus toetavad juhendmaterjal, mis valmib lõplikult 2025. aasta esimestel kuudel ning mis pakub selgeid suuniseid karjääriteenuste pakkumiseks.

Mõju sihtrühm: kohalikud omavalitsused

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju kirjeldus

Muudatus loob ühtse raamistiku, mille alusel saavad kohalikud omavalitsused kavandada ja koordineerida karjääriteenuseid koolides. Süsteemne lähenemine võimaldab kohalikel omavalitsustel paremini planeerida ressursse ja tegevusi hariduse toetamiseks. Karjääriteenuste korraldamine loob võimalusi tugevamaks koostööks kohalike omavalitsuste, koolide, ettevõtete ja teiste partnerite vahel.

Kui noored saavad põhjalikku tuge karjääri planeerimisel, suureneb tõenäosus, et nad leiavad sobiva töökoha või õppeasutuse oma kodupiirkonnas, aidates vältida väljarännet. Tugev ja mitmekesine tööjõud toetab kohaliku majanduse arengut ning aitab kaasa piirkonna konkurentsivõimele.

Karjääriteenuste arendamise käigus kogutav tagasiside ja analüüs aitavad kohalikel omavalitsustel paremini mõista piirkonna noorte vajadusi ja ootusi. Andmepõhine lähenemine võimaldab teha tõendus põhiseid otsuseid hariduse ja noorsootöö valdkonnas.

Kohalikud omavalitsused peavad leidma vahendid karjääriteenuste kvaliteedi tõstmiseks ja koordineerimiseks, mis võib olla keeruline piiratud eelarve tingimustes. Vajadus kvalifitseeritud personali järele karjääriteenuste pakkumiseks võib suurendada tööjõupuudust haridussektoris.

Piirkonniti võivad tekkida erinevused karjääriteenuste kvaliteedis ja kättesaadavuses, sõltuvalt kohalike omavalitsuste ressurssidest ja suutlikkusest.

Mõju sihtrühm: riik

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju kirjeldus

Karjääriteenuste täpsustamine aitab ellu viia riikliku hariduspoliitika eesmärgi, pakkudes süsteemset tuge noorte karjääri planeerimisele ja suunamisele. Muudatus suurendab hariduse kvaliteeti ja ühtlust, mis on kooskõlas riikliku haridusvaldkonna arengukava eesmärkidega¹⁶.

Karjääriteenuste kättesaadavuse ühtlustamine aitab vähendada piirkondlike ja sotsiaalmajanduslike erinevusi, pakkudes kõigile õpilastele võrdsed võimalused karjääri planeerimiseks. Toetav karjääriõpe aitab vähendada noorte enneaegset haridussüsteemist väljalangemist. Süsteemne karjääriõpe ja -nõustamine aitavad noortel teha teadlikumaid ja sihipärasemaid valikuid, mis suurendab nende edukust tööturul. Riigi majandusarengut toetab kvalifitseeritud ja motiveeritud tööjõu olemasolu, mis vastab tööturu vajadustele.

Piisava rahastuse puudumine võib takistada süsteemse ja kvaliteetse karjääriteenuste pakkumise saavutamist. Erinevused kohalike omavalitsuste ja koolide suutlikkuses muudatuse rakendamiseks võivad tekitada ebavõrdsust karjääriteenuste kvaliteedis ja kättesaadavuses.

4.2. Mitteformaalõppes ja muus haridusasutuses omandatud õpitulemuste arvestamine

Mitteformaalse ja muus haridusasutuses läbitud õppe arvestamise mõju analüüs on esitatud Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas ([õppimiskohustuse kehtestamine](#)) 447 SE.

4.3. Kutsekeskharidusõppe mahu suurendamine ja hindamise muudatused

---

¹⁶ Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035

https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

Määruse peamised mõjuvaldkonnad kutsehariduses on sotsiaalne mõju ja mõju majandusele. Sotsiaalne mõju avaldub enim haridussüsteemis ning tööturul. Mõju on ka riigivalitsemisele ja riigi julgeolekule, eeskätt riigikaitstes.

Mõju valdkond: Sotsiaalne mõju hariduse valdkonnas (kutsehariduse korraldus ja kvaliteet)

Mõju sihtrühm: õpilased, potentsiaalsed õppijad, lapsevanemad

Mõju kirjeldus

Igal õppeaastal alustab kutsekeskhariduse õpinguid 4 000–4 500 õpilast ning õpingute perioodi pikenemine mõjutab nende elu otseselt ja väga oluliselt, kuna nad saavad ajaliselt hiljem teha olulisi valikuid seoses õpingute jätkamise ja tööle asumisega. Ühe aasta võrra pikem õpingute periood toob kaasa ka täiendavaid kulusid õpilasele ja tema vanematele, kuna lühema õppeaja puhul oleks õpilane suundunud varem tööturule ja hakanud ise raha teenima, samuti makstakse lapsetoetust kuni selle õppeaasta lõpuni, mil laps saab 19aastaseks, seega viimasel õppeaastal see enamikul kaob.¹⁷ Seetõttu on mõju ulatus ja sagedus nimetatud sihtrühmadele väga suur.

Pikemas perspektiivis on muudatusel positiivne mõju kui paranevad kutsekeskhariduse lõpetajate võimalused jätkata õpinguid kõrghariduses. Kõrghariduse omandanute hõive ja palgad on kõrgemad kui neil, kes piirduvad üksnes kutsekeskharidusega¹⁸.

Eesti haridusruumis on pikalt olnud lõhe üldkeskhariduse ja kutsekeskhariduse lõpetajate saavutatud üldhariduslike ja üldpädevuste õpiväljundite osas. Sisuliselt on kaks erinevate väljundite tasemega keskharidust. Kutsekeskhariduse lõpetajate võimalused jätkata õpinguid kõrghariduse tasemel on formaalselt olemas, kuid tegelikkuses säilib nn tupiktee, sest õpe ei ole piisavalt tulemuslik. Pikemaajalises vaates võib muudatus aidata kaasa selle olukorra lahendamisele, ühtsele hariduskorraldusele keskharidustaseme õppes ja liikumaks ühtse keskharidusstandardi poole.

Õpilasi mõjutab vähemal määral ka õpingute lõpetamise tingimuste muutus ja muudatus, mille kohaselt, et kooli ei lõpetata ühe suuremahulise eksamiga, vaid hindamine toimub õppeaja vältel osade kaupa oskuste demonstratsiooniga. Muudatus puudutab enamikku kutsekeskharidusõppe õpilasi, kuna kutseeksami sooritamine on olnud siiani kutseõppe lõpetamisel kohustuslik. Ka seni on olnud võimalused korraldada kutseeksami õpingute jooksul osade kaupa. Selle rakendamisest on üksikuid häid näiteid, ent seda ei ole kutse andjate ja koolide koostöös siiski märkimisväärselt kasutatud. Sisuline mõju õpilastele ei ole suur, muuhulgas ka seepärast, et praktikas ei ole kutseeksami sooritamine reguleerimata kutsealade puhul töömaailmas eriliselt väärtustatud.

Õpingute lõpetamise nõuete täpsustamise mõju võib hinnata pigem positiivseks, sest õpilased saavad sõnumi, et sihipäraselt on vaja õppida kogu õppe aja jooksul, mis toob eelduste kohaselt kaasa ka paremad õpitulemused ja avaldab positiivset mõju õpingute katkestamise vähenemise näol.

Mõju sihtrühm: õppeasutused, õpetajad jt töötajad

---

¹⁷ : Murasov, M. (2024). Edukus tööturul 2022. Üldkesk-, kutse- ja kõrghariduse lõpetanute hõive ja palgad. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

¹⁸ : Murasov, M. (2024). Edukus tööturul 2022. Üldkesk-, kutse- ja kõrghariduse lõpetanute hõive ja palgad. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Õppeaja pikenemisest tulenevalt kasvab õpilaste arv kutseõppeasutustes, mis toob kaasa vajaduse uute õpetajate järele. Tõusta võib olemasolevate õpetajate töökoormus. Seega on vajalikud täiendavad rahalised ressursid õpetajate ja tugipersonali tasustamiseks.

Hindamise põhimõtete muutmise mõju koolidele on keskmine. Ka senise regulatsiooni kohaselt tuleb koolidel õppekavade moodulite rakenduskavades kirjeldada õppekava moodulite kokkuvõtvat hindamist, samuti on kehtivas regulatsioonis kirjas, et juhul kui õpilasel õppe lõpus kutseksam ebaõnnestub, tuleb koolil tagada koolilõpueksami läbiviimine.

Arvestades, et koolidel on ühelt poolt moodulite rakenduskavades kirjeldatud mooduli kokkuvõttev hindamine (ehk on olemas eeldused osade kaupa hindamiseks) kogu õppeprotsessi vältel ja erialased lõpueksamid juba välja töötatud, ei kaasne olulist vajadust hindamise korraldamiseks täiendava rahastuse leidmiseks. Lisaks uuendatakse käimasoleva kutsehariduse reformi käigus kutsehariduse rahastamismudel, mille käigus arvestatakse ka kavandatavate muudatustega.

Mõju ulatus ja sagedus kooli töökorraldusele on pigem väike, sest ka täna toimub moodulite kokkuvõttev hindamine õppeprotsessis. Mõju kutseõppeasutustele on suurem üleminekuperioodil, kui tuleb uusi hindamise instrumente välja töötada (juhul kui neid ei ole koolis varasemalt juba välja töötatud).

Ebasoovitavate mõjude risk hariduse valdkonnas: Suuremad nõudmised ja pikem õpe võivad suurendada väljalangevust juhul, kui ei suudeta teha muudatusi õppe meetodikas. Lisaks võib 4-aastane õpe vähendada õpilaste huvi kutsekeskhariduse vastu, sest põhikooli lõpetajad ei pruugi olla motiveeritud õppima kutsekeskhariduse omandamiseks kauem kui õpitakse üldkeskhariduse omandamiseks gümnaasiumis. Õpilaste huvi suurendamiseks on välja töötatud uued atraktiivse erialade valikuga õppekavad, mille lõpetamisel on head võimalused jätkata õpinguid kõrghariduse tasemel.

On risk, et koolid ei suuda õpet korraldada õppijate vajadustest lähtuvalt ning õpetajad ei tule muudatustega kaasa. Kui tekib täiendavate õpetajate või tugispetsialistide vajadus, siis nimetatud spetsialistide nappus võib koolidele osutada väljakutseks. Ühe aasta võrra pikema õppe pakkumine vajab täiendavaid eelarvevahendeid, mida võib olla piiratud riigieelarve tingimustes raske tagada. Riigieelarveliste ressursside otstarbeka kasutamise tagamiseks muutub täiskasvanute kutseõpe korduvõppijatele alates 2025/2026. õa tasuliseks.

Ebasoovitavaks mõjuks koolidele võib osutada õpetajate jt töötajate suurenev töökoormus õppekavade arendamisel. Lühikese aja jooksul, õppeaastaks 2026/2027 tuleb uuendada kõikide, ka kehtivate õppekavade üldhariduslik sisu ja vastuvõtt hakkab toimuma ainult 4-aastastele õppekavadele ning vanad kolmeaastased õppekavad tuleb sulgeda.

Riskina võib kaasneda kutseõppe kvaliteedi langus. Kui kooli lõpus ei toimu ühtlustatud, töömaailma esindajate poolt läbi viidud hindamist on oht süsteemi usaldusväärsele. Seni on väline hindamine töömaailma poolt olnud koolile justkui väline hinnang õppe kvaliteedi kohta. Samuti on risk, et hindamises ning õpiväljundite saavutatuse vastavuses kutsestandardis või sotsiaalpartnerite sisendi alusel määratletud oskuste komplektides (kompetentsiprofiilides) kokku lepitud nõuetele hakkab esinema rohkem erisusi õppeasutuste vahel. Ebasoovitava mõju riski aitavad vähendada ka kutseharidusreformi tegevused, nt kutseõppeasutuste vastutusvaldkonnad ning koolide võimalused koostöös välja töötada ühised oskuste hindamise ja demonstreerimise protseduurid ja kriteeriumid. Selleks, et säilitada tööandjate usaldus

hariduse kvaliteedile, nähakse ette ka kohustus kaasata tööandjaid jätkuvalt nii õpingute jooksul kui ka õppe lõpus läbiviidavasse hindamisse. Lisaks tuleb kutseõppeasutuste kvaliteedihindamise protsessis pöörata rohkem tähelepanu õppe tulemuslikkuse hindamisele. Muutuste juhtimisel toetatakse koole ja kavandatakse ka piisavad üleminekuajad.

Sihtrühm: tööturu osapooled

Mõju kirjeldus

Muudatusel on lühiajaline negatiivne mõju tööturule, kuna kutsekeskhariduse lõpetajate arv 2029. aastal on tavapärasest väiksem. Viimastel aastatel on igal aastal kutsekeskhariduse lõpetajaid olnud ligikaudu 2 200. Tööturul olevate inimeste koguarvu arvestades ei ole tegu suure arvuga, kuid suure tööjõupuudusega ametialadel (nt elektrienergia, metallitööga jms seotud ametialad)¹⁹ võib see ajutiselt probleeme tekitada, kui lõpetajaid loodetud hulgal tööturule ei lisandu. Pikemas perspektiivis on mõju tööturule ja töösuhetele positiivne, kuna tööturule lisanduvad senisest paremate üldoskuste ning kõrgema haridusliku ja tööalase kvalifikatsiooniga töötajad.

Mõju hariduse valdkonnale ja õppijatele ning nende vanematele võib kokkuvõttes pidada keskmiseks või suureks.

Mõju valdkond: mõju majandusele, sh mittetulundussektorile

Mõju kirjeldus

Õppeaja ja hindamismetoodika muutuse mõju majandusele võib avalduda eeskätt leibkondade toimetulekus ja ettevõtluskeskkonnale vajaliku ettevalmistusega tööjõu kättesaadavuse osas. Mahukama õppe ja kaasajastatud õppekavadel parema ettevalmistusega ning vajalike oskustega spetsialistide lisandumine tööturule mõjutab positiivselt ettevõtete tegevust ja laiemas perspektiivis majanduse arengut.

Kutseõppe lõpetamisega seotud kutseeksamitest toimuvad praegu reguleerimata kutsetega seotud õppekavade lõpetajatele. Nende rahastamine riigieelarvest on olnud kutseandjatele, olulise majandusliku mõjuga. Senist rahastust, mis koolilõpu kutseeksamite väljatöötamiseks eraldati, enam sektorisse ei suunata.

Sihtrühm: ettevõtted, erialaliidud, kutse andjad.

Mõju kirjeldus

Mõningane kaudne positiivne mõju võib avalduda piirkondade regionaalarengule kui parema ettevalmistusega oskustööjõud on kohalikele ettevõtetele kättesaadav.

Mõju ulatust ja sagedust on keeruline hinnata, kuivõrd kõik töötajad ei liigu alati õpitud erialaga seotud konkreetseesse sektorisse, vaid rakenduvad ka teistes sektorites.

Eelduslikult on kutsekeskharidusõppe pikenemisest tulenev majanduslik mõju väikese või keskmise sageduse ja ulatusega. Küll aga võib lõpetamistingimuste muutmisest tingitud mõju kutse andjatele olla suur, kuivõrd see puudutab peaaegu kõiki täna kutsekoolides kutseeksameid läbi viivaid kutse andjaid.

---

¹⁹ <https://www.tootukassa.ee/et/baromeeter/poster?period=362&area=all>

Ebasoovitava mõju risk majanduse, sh mittetulundussektori valdkonnas: Majandust võib mõjutada kutsekeskharidusõppe pikem õppeaeg ka sel viisil, et vajalike oskustega potentsiaalsed töötajad ei liigu senises ajaraamis ettevõtetesse tööle, mõnedes ettevõtetes võib ajuti kutsekeskhariduse lõpetajatest olla rohkem puudus. Samuti on riskikohaks õppekavade sisuline muudatus, millega pannakse rohkem rõhku üldhariduslike teadmiste, mitte niivõrd erialaoskuste ja vilumuste kujundamisele. Riski maandamiseks tuleb õppekavade väljatöötamisel jätkuvalt arvestada töömaailma vajadusi ja sisendit ning õppekavaloomet hoida paindlik.

Kutseõppe lõpetamisega seotud kutseksamid puudutavad ca 104 kutse andjat, kellest 57 annavad kutseid reguleerimata valdkondades. Enamik neist on erialaliidud. mistõttu on mõju kutse andjatele suur. Kutseõppeasutuste lõpetajate kutseksamid toimuvad terve kalendriaasta aasta jooksul, kuigi suuremas mahus kevaditi, mis on peamine õpingute lõpetamise periood. Sageduselt saab mõju lugeda keskmiseks. Võimalik ebasoovitava mõju risk on haridussüsteemi jaoks oluliste sotsiaalpartnerite nõrgenemine. Erialaliitude kui kutse andjate majandusliku olukord võib halveneda, nende staatus nõrgeneda ning motivatsioon koostööks väheneda. Kutseksamite läbiviimise kohustuse kaotamisega kaob oluline osa antud erialaliitude/kutse andjate tegevusest ning sellel on potentsiaalselt negatiivne mõju erialaliitude motivatsioonile kutsesüsteemis kaasa rääkida. Riski realiseerumise oht on keskmine. Kutse andjatel on lisaks kutse andmisele ka muud võimalused kutseala arengu kindlustamiseks, sh koostööks kutseasutuse ning kutseõppeasutuste ja kõrgkoolidega. Riski aitab maandada uute ettevõtete ning erialaliitude kaasamise viiside väljatöötamine nii kutsesüsteemi kui ka kutsehariduse reformi raames.

Mõju valdkond: mõju riigivalitsemisele

Mõju on eeskätt kutseõppeasutuste töökorraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele. Kutsekeskharidusõppe pikenedamine aasta võrra toob kaasa täiendavate ressursside vajaduse Kohustuslike kutseksamite kaotamine õppe lõpus loob võimaluse riigieelarve efektiivsemaks ja sihipärasemaks kasutamiseks. Vabanenud ressursi saab kasutada teisteks olulisteks kutseharidussüsteemi arendustegevusteks näiteks vastutusvaldkonna koolidele valdkonna arendustegevuste, sh hindamisülesannete ja -kriteeriumite väljatöötamiseks.

Sihtrühm: Rahandusministeerium, haridus- ja teadusministeerium, kutseõppeasutused.

Mõju avaldumise ulatus ja sagedus: Mõju on oluline ja sage, sest on seotud iga-aastase haridussüsteemi eelarve ja tegevustega.

Ebasoovitava mõju risk riigivalitsemisele: Riskiks on olukord, mil kutseharidus on olnud pikalt alarahastatud ning täiendavaid ressursse ei suudeta leida. Riskide maandamiseks on kutseharidusele vahendeid juurde taotletud ning muudetakse rahastamismudelit. Ja vaadatakse üle senine ressursikasutus, nt korrastatakse koolivõrku ja täiskasvanute tasemeõppes tasuta osalemise raamistikku. Korduvõppijatele, kes ei ole õpikohustuse eas on kehtestatud õpingute eest tasumise nõue.

Mõju valdkond: mõju riigikaitsele

Lühiajaline negatiivne mõju võib avalduda eeskätt kutsekeskharidusõppe pikenedamisest tingituna kui võrd kaitseväge ajateenistusse suunduvate isikute arv võib 2029. aastal väheneda. Samas, tõhusama üldharidusõppe ja paremate üldpädevuste omandamine, aga ka kohustuslike

riigikaitseõpetuse ja kehakultuuri moodulite lisandumine õppekavasse võib pikemas perspektiivis luua eeldused selleks, et ajateenistusse jõudvad noored on motiveeritumad ja parema ettevalmistusega.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste jõustumisega alates 1. septembrist 2025. a on lisaõppe sihtrühmast välja jäetud hooldusõppe õpilased, millest tulenevalt pikendatakse selle sihtrühma nominaalset õppeaega põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava muudatusega 12le õppeaastale. Riik eraldab kooli pidajale haridustoetust vastavalt toetusfondi määruale. Lähtudes sellest, et hooldusõppe õpilaste puhul on tegemist eritoe õpilastega ja neid õpilasi, kelle õppeaeg pikeneb, võib olla aastas hinnanguliselt ligikaudu 30, siis lähtuvalt sellest on rahaliste vahendite lisavajadus aastas 0,5 mln eurot.

Mitteformaalse ja muus haridusasutuses läbitud õppe arvestamise kulude ja tegevuste ülevaade on esitatud Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas (õppimiskohustuse kehtestamine) 447 SE.

Kutsekeskhariduse õppekavadel aasta võrra pikendamisest tingitud kulude ja tegevuste ülevaade on samuti esitatud Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas (õppimiskohustuse kehtestamine) 447 SE. Lühidalt kokkuvõttes on kutseõppeasutuste tegevustoetuse lisavajadus 8,2 mln eurot, koolitoidu ja õppetoetuste lisavajadus 1,5 mln eurot. Kokku mõju 9,7 mln eurot. Vajaduses on arvestatud 10%-lise õppijate arvu kasvuga ning eeldusega, et 70% õppijate koguarvust jõuab 4. kursusele (täna jõuab ca 55%). Arvestatud on õppijatega, kes täna õpivad 3-aastastel õppekavadel. Kokku ligikaudu 3200 õppijat. Lisavajadus tekib alates 2028/2029. õppeaastast. Aastane lisavajadus alates 2029. aastast on 9,7 mln eurot, 2028. eelarveaastal sellest 1/3 ehk 3,2 mln eurot.

Õppekavade arendustöö on 2028. aasta lõpuni tagatud Euroopa Sotsiaalfond+ sekkumiste „Teaduspõhine õppekavade ja õppevara arendamine ning rakendamine ja õppekvaliteedi hindamine, personaalsed õpiteed ja õpianalüütika, (ÕKVA+)” tegevuse 1.2 „Kutsehariduse õppekavade arendamine” ning „IT Akadeemia ja inseneriakadeemia arendamine kutse-, üld- ja huvihariduses (INSA)” tegevuse 2.2 Inseneria valdkonna arendustegevused kutsehariduses“ vahenditest. Lisaks õppekava arendusele on nende programmide vahendeid võimalik kasutada ka õpetajate koolitamiseks ja parimate praktikate jagamist toetavaks võrgustikutööks.

Kutsehariduse, sh kutsekeskhariduse kvaliteeditagamise arendamiseks on tagatud vahendid ESF+ programmis PRÕM+.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 4 punktid 1–5 ja punktid 16–24 jõustuvad üldises korras. Määruse §-d 1–3 ja § 4 punktid 6 ja 13–15 jõustuvad 1. septembril 2025. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvigruppidele kaasamine

Eelnõu §-s 4 kajastatavate kutsekeskhariduse üldharidusõpingute sisu ehk moodulite ajakohastamisesse on olnud kaasatud suur hulk erialaspetsialiste ja huvigruppe. Lähteülesanne

kirjeldati koos Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli Haridusteaduste Instituutide kutsepedagoogika ja kutsedidaktika õppejõududega. Üldharidusliku sisendi korjeks ja õppekavade arendustegevuste paremaks läbiviimiseks toimusid 2024. aasta jaanuaris ja veebruaris laiapõhjalised kaasamiseminarid kutseõppeasutuste üldharidusõpingute õpetajatele. Seitsmel temaatilisel seminaril osales kokku 230 õpetajat. Märtsist novembrini osalesid 46 spetsialisti kaheksa üldharidusõpingu mooduli uute, ajakohaste kirjelduste ja juhendmaterjali koostamisel. Kohustusliku üldharidusõpingu mooduli „Riigikaitseõpetus“ ja valikõpingute mooduli „Riigikaitseõpetuse välilaager“ kirjelduste väljatöötamisel osales Kaitseressursside Ameti poolt kokku pandud töörühm. Töörühmade tegevusi toetasid ka Viljandi ja Tallinna Pelgulinna Riigigümnaasiumi õpetajad. Samuti kaasati septembris 2024 kutsekoolide üldharidusõpingute õpetajad, kel oli võimalik anda tagasisidet väljatöötatud materjalidele, seda võimalust kasutas 83 õpetajat. Ajakohastatud üldharidusõpingute mooduleid on tutvustatud neljal avalikul veebiseminaril 2024. aasta novembris.

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning arvamuse avaldamiseks Eesti Haridustöötajate Liidule, Eesti Eraüldhariduskoolide Ühendusele, Eesti Õpetajate Liidule, Õpetajate Ühenduste Koostöökojale, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingule, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Õpilasesinduste Liidule, Eesti Lastevanemate Liidule ja Eesti Koolijuhtide Ühendusele.

Kristina Kallas
minister